Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ оқшоми

Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитети ва халқ депутатлари шаҳар Советининг органи

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган. № 30 (6. 819) 1989 йил 6 февраль, душанба Баҳоси 3 тийин

Тонгги газеталарда

⊙ 3—4 февраль куни КПСС Марказий Комитетида иттифоқдош республикалар Марказий Комитети, ўлка ва область партия комитетлари, қатор шаҳар партия комитетлари идеология бўлими мудирларининг, марказий оммавий ахборот органлари, идеология муассасалари ва идоралари раҳбарларининг кенгаши бўлиб ўтди. Унда қайта қуришнинг ҳозирги босқичидаги идеология ишининг долзарб масалалари муҳокама қилинди. Кенгаш ҳақидаги батафсил ҳисобот бугун тонгги газеталарда эълон қилинган.

⊙ «Республикалар ҳаёти» рубрикаси остида «Правда» газетасида Белоруссия, Ўзбекистон, Қирғизистон ва Грузиядан олинган хабарлар босилган.

⊙ Арманистоннинг вайронага айланган Спитак шаҳри янги ерда — аввалги шаҳар чегараларидан бир неча километр жануброқда қурилади. «Известия» газетасидаги «Спитак: қурилиш штаби керак» сарлавҳали мақолада КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси комиссиясининг 4 февраль куни бўлиб ўтган навбатдаги мажлиси ҳақида ҳикоя қилинади.

⊙ «Правда» газетасининг учинчи саҳифасидаги «Мунозара минбари» рубрикали мақолада академик А. Аганбегян экономикадаги қайта қуриш ҳақида фикр юритади.

Бир корхона янгиликлари

ЙИЛНИНГ БИР ОЙИ.

⊙ Тошкент экскаватор ремонти тажриба-механика заводи коллективи пахтакор-ирригаторларга турли машиналар ва эҳтиёт қисмлар етказиб бериш билан бирга халқ истеъмоли буюмларини тайёрлашга эътиборни кучайтиришмоқда.

Корхонада рўзғорда қўлланиладиган ўндан ортиқ маҳсулот тури тайёрланмоқда. Улар орасида ванна жиҳозлари, клёнка-дастурхон, банка қопқоқлари, турли-туман целлофан пакетлар бор. Коллектив январь ойи планини муддатидан олдин бажарди. Савдо ташкилотларига 14 минг сўмликдан кўпроқ кенг истеъмол моллари етказиб берилди.

ЗАВОД ҚОШИДАГИ КООПЕРАТИВ

● Маълумки, 1989 йил январдан бошлаб кўплаб корхоналар қатори бу завод коллективи ҳам шу илғор методга ўтиб ишлай бошлади.

Ишлаб чиқаришнинг илғор усули кўплаб имкониятларни юзага чиқармоқда. Жумладан, корхона қошида «Мотор» кооперативи очилди. Бу ерда ҳамма турдаги автомобилга техник хизмат, мотор ремонти, бўяш умуман автомобиль билан боғлиқ ҳамма иш амалга оширилмоқда.

Коллектив 9 кишидан иборат. Ойига 14 минг сўмлик техник хизмат кўрсатиляпти.

Д. ОБЛАЕВ.

МАҲСУЛОТ ТУРИ ОРТМОҚДА

● Шаҳримиздаги хўжалик моллари магазинлари пештахталарида шиша идишларнинг қопқоғини очадиган янги хил очқичлар пайдо бўлди.

Тошкент қишлоқ хўжалиги химияси машинасозлиги заводида тайёрланаётган бу маҳсулот корхонада ишлаб чиқарилаётган халқ истеъмоли молларининг кейинги туридир. Ҳозирча заводда 20 дан ортиқ хил товар ишлаб чиқариляпти. Квартал охиригача яна янги маҳсулотлар тайёрлаш ўзлаштирилади. Булар орасида болалар чанаси, енгил автомобиллар учун қисмлар бор.

С. ШАМСИДДИНОВ.

СССР халқ депутатлигига номзодлар

Мусиқа—маънавият сарчашмаси

— Аҳмад Ҳамидович, суҳбатимизни сарҳисоб билан бошласак. Даставвал композиторлар союзига раҳбарлик қилаётганингиздан бери юз берган ижобий ўзгаришлар ҳақида сўзлаб берсангиз...

— Фақатгина композиторлар союзига эмас, ижодий союзларнинг барчасига хос бўлган ягона хусусият бор: ижодий ҳамкорлик. Ўтган йиллар орасида ана шу ҳамкорлик бастакорларимиз орасида айниқса мустаҳкамланди. Ушбу ҳамкорлик қанча юксак бўлса, ижод мевалари шунчалик кўп бўлади.

Афишаларни, концертларни кузатиб бораётган одамлар, яна ҳам аниқроғи, мусиқасеварлар бир ҳолни таъкидлашлари аниқ. У ҳам бўлса шаҳримиз, республикамиз театрларида, концерт залларида намойиш этилган ва этилаётган турли жанрлардаги янги асарларнинг кўплигидир.

Ўтган йилларда чиндан ҳам яхши-яхши музика асарлари яратилди. Шулардан бир-иккитасини айтиб ўтай. Атоқли бастакор Мутал Бурхонов «Алишер Навоий» номли опера ёзди. Номиданоқ маълум, буюк бобомиз ҳақидадир. Анвар Эргашев болалар учун «Тегирмон устида қуёш» номли музика асари яратди. Ҳозир Муқимий номли ўзбек Давлат музикали театримизда муваффақият билан ижро этилаётган «Прометей» спектаклининг музикаси Мустафо Бафоев қаламига мансуб. Аваз Мансуров эса бир туркум ажойиб қўшиқлар яратиб, ихлосмандлар меҳрини қозонди.

— Сиз тилга олган бастакорларнинг аксарияти ёш ижодкорлар. Демак, ёшларга эътибор диққат марказида турибди дейишга асос бор...

— Албатта! Ҳар соҳада бўлгани каби музика оламида ҳам ёшлар кўп нарсаларни ҳал этувчи омил. Юқорида бир нечта иқтидорли бастакорларни тилга олдим. Аслида улар ўнлаб. Энг қувонарлиси ёшлар барча жанрда —балет ёки опера, симфония ёки кантата бўлсин, эътиборга лойиқ асарлар яратишаяпти. Уларни моддий ва маънавий рағбатлантиряпмиз.

— Ютуқларни такрорлаш ёқимли, албатта. Лекин шу билан бирга камчилик ва муаммолардан кўз юммаслик ҳам керак...

— Тўғри. Муаммоларни ҳал қилиш, камчиликларга барҳам бериш — келгусидаги ютуқларнинг гарови деб бежиз айтилмаган. Биласизми, бизда музика асарлари пропагандаси мутлақо қониқарли эмас. Халқимиз яратган нодир мусиқа бойликларини кўпчилик ёшларимиз билмайди, ҳисоб. «Шашмақом», Хоразм мақомлари ахир бутун бошли маънавий хазинаку!

Ёшлар орасида енгил-елпи музикаларга ихлос авж олиб кетди. Улар, яъни бачкана асарлар замон талабига, кун сайин ўсиб бораётган тингловчилар дидига жавоб бериши мушкул.

— Уларни ҳам бастакорларимиз яратяптику?!

— Нима демоқчи бўлганлигингизни тушундим. Албатта шундай. Лекин ўша енгил-елпи қўшиқлар, музикаларни санъат илмидан тўла баҳраманд бўлмаганлар яратмоқда. Ўшалар ўзи шеър ёзади, ўзи музика басталайди, ўзи ижро этади. Хуллас, айтмоқчиманки, енгил ижод намуналари кундалик ҳаётимизга чуқур кириб бормаслиги керак.

— Бунинг учун, албатта, маънавий тарбияни кучайтириш зарур, тўғри эмасми?

— Ҳақ гапни айтдингиз. Болтиқбўйи республикаларида музика дарслари 1—5-синфларда ҳафтасига 5—6 соат, 6—7-синфларда ҳафтасига 3 соат, 8—10-синфларда 2 соат олиб борилади. Бизнинг мактабларда эса атиги бир соат. У ҳам 7-синфгача. Устига устак, умумтаълим мактабларимизда музика ўқитиш ниҳоятда оғир аҳволда. Гапимнинг исботи учун мисоллар келтирай. Республикамиздаги салкам 8000 мактабнинг деярли 1000 тасида музика дарслари, умуман ўтилмайди. Бунинг устига музика ўқитувчилари етишмайди. Бор ўқитувчиларнинг эса савияси бугунги кун талабларига жавоб бермайди. Адабиёт дарсларида фақатгина Ватанимиз адабиёти эмас, чет эл адабиёти вакиллари ҳам тилга олинади. Улар яратган асарлар ҳақида озми-кўпми маълумот берилади. Лекин Шекспирнинг «Отелло», «Ромео ва Жульетта» трагедиялари ўтилаётган пайтда айнан шу номда опера ва балет ҳам яратилганини, улар етакчи театрларимиз саҳнасида ижро этилгани тилга олинмайди. Шу йўл билан ҳам болаларни хабардор этиш зарур деб ўйлайман. Афсуски, кўпгина муаллимларимиз буни билмасалар ҳам керак.

Ўзингиз ўйланг, аҳвол шу даражада бўлгандан кейин опера ва балет театрига, симфоник оркестр концертларига томошабин келадими? Демак, биз маънавиятимиз сарчашмаларидан бири бўлган музика ўқитиш методикасини тубдан ўзгартиришимиз шарт.

Чет эл музика намояндалари Бах, Верди, Бетховен, Моцарт асарларини, ҳатто бу бастакорларнинг номини биронта мактаб ўқувчиси эшитган деб тўла кафолат беролмайман. Демак, гап яна музика тарғиботида, уни ҳар бир кишининг қалбига етказишда қолган. Жиддий шуғулланиш пайти эса аллақачон келган.

— Бу менимча депутатлик программангизда ҳам асосий ўринни эгалласа керак?

— Ҳеч сўзсиз. Мен Ўзбекистон ССР Халқ таълими министрлиги билан маслаҳатлашдим. Шу йил апрель ойида Ўзбекистон композиторлар союзи, Халқ таълими министрлиги, Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитети, Ўзбекистон касаба союзлари республика Совети билан катта тадбир ўтказамиз. Тадбирда юқоридаги масалаларни албатта муҳокама қиламиз.

— Аҳмад Ҳамидович, ишларингизда муваффақият ёр бўлишига тилакдошмиз.

Суҳбатни Т. УБАЙДУЛЛАЕВ ёзиб олди.

⊙ Ўзбекистон Композиторлар союзи правлениесининг раиси Аҳмад Ҳамидович ЖАББОРОВ.

Замондошимиз

Р. Шарипов фотоси.

АХБОРОТ

3 февраль куни Тошкентда Навоий кўчасининг бир қисмида диндорларнинг шаҳар маъмурларидан рухсат олинмаган йиғини 3 соат давом этди. Унда турли миллатларга мансуб икки юз нафардан кўпроқ мусулмонлар қатнашдилар, улар диний ташкилотларнинг ички масалаларига тааллуқли талабларни ўртага қўйдилар, Ўрта Осиё ва Қозоғистон мусулмонлари диния бошқармаси ишига давлат органлари аралашувини талаб қилдилар.

Шаҳар ички ишлар бошқармаси бошлиғининг ўринбосари Р. Ғ. Очилдиевнинг мухбиримизга маълум қилишича, бу воқеа Тошкентнинг Тилла шайх масчитида кўп кишилик жума намозидан сўнг юз берган. Асосан Тошкент области қишлоқларидан, Қўқон, Наманган шаҳарларидан, шунингдек Чимкент ва Ленинобод областларидан келган одамлар группаси Эски шаҳардан марказ томон йўл олди. Шаҳар транспортининг ҳаракати тўхтаб қолди. Жамоат тартиби бузилишининг олдини олиш мақсадида милиция ходимлари кучи билан тартибсизликка йўл қўймаслик, шаҳарликлар ва диндорларнинг ҳам хавфсизлигини таъминлаш чоралари кўрилди.

Диндорларнинг ҳаракати чоғида ҳам, уларнинг йиғини пайтида ҳам милиция билан ҳеч қандай тўқнашув бўлгани йўқ. Тўпланганларнинг шиорлари мутлақо диний тусда эди. Тошкентда бирдан тарқалган қандайдир «миллатлараро» мунозаралар ҳақидаги уйдирмалар бутунлай асоссиздир.

Диндорлар группасининг 25 вакилини Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси Ғ. Ҳ. Қодиров қабул қилди. Диндорлар кўтариб чиқаётган масалалар ҳукуматнинг вазифасига кирмаслиги ва уларни диния ходимларининг ўзлари ҳал қилишлари лозимлиги тушунтирилди. СССР Министрлар Совети ҳузуридаги Дин ишлари кенгашининг Ўзбекистон ССРдаги вакили орқали диндорлар группасининг талаблари мусулмонлар диния бошқармасига топширилди.

Ўрта Осиё ва Қозоғистон мусулмонлари диния бошқармаси раисининг ўринбосари Шайх Юсуфхон Шокировнинг хабар қилишича, диндорлар ўртага қўйган масалалар 6 февраль — душанба куни диния бошқармаси ҳайъатининг мажлисида кўриб чиқилади.

ИСТИҚОМАТ ЖОЙДАГИ ИШЛАРНИ ТАКОМИЛЛАШТИРАЙЛИК

Тошкентда шаҳар маҳалла комитетлари раисларининг учрашуви бўлди. Унда район партия комитетлари, район ижроия комитетлари, Тошкент шаҳар ижроия комитети бошқармаларининг масъул ходимлари қатнашдилар.

Сўзга чиққан кишилар маҳалла комитетлари ҳозир Тошкент шаҳридаги 300 мингдан ортиқ аҳоли орасида иш олиб бораётганлигини таъкидладилар, деб хабар беради ЎзТАГ мухбири. Улар оилани мустаҳкамлаш, турмушга янги совет маросимларини жорий этиш, интернационал ва ватанпарварлик руҳида тарбиялаш соҳасида кўп иш қилмоқдалар. Аммо кўпгина муаммолар ҳалигача ҳал қилинган эмас. Комитетларнинг раислари маҳаллий Советлардан истиқомат жойларида олиб бориладиган ишларда амалий ва самаралироқ ёрдам беришни илтимос қилдилар.

Учрашув қатнашчилари маҳалла комитетлари раисларининг шаҳар кенгашини туздилар. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ҳузуридаги Партия тарихи институти директорининг ўринбосари Қ. Ф. Фозилхўжаев ана шу кенгашнинг раиси қилиб сайланди.

Учрашувда Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари Б. Ф. Сатин нутқ сўзлади.

⊙ «Тошкент оқшоми» мухбирининг ана шу учрашув ҳақидаги тўла ҳисоботи газетада эълон қилинади.

УРУШДА ТОБЛАНГАН ЁШЛИК

⊙ Ҳамза районидаги пионерлар уйида очилган ўзига хос экспозиция Афғонистонда ҳалок бўлган йигитларнинг муқаддас хотирасини сақлайди, омон қолиш бахтига мушарраф бўлган полкдошлар ҳақида ҳикоя қилади.

Ҳамза районининг ўзидангина Афғонистонда йигирма саккиз нафар жангчи ҳалок бўлди. Уларнинг дўстлари ва пионерлар уйи қошидаги «Пламя» штабининг ёш армиячилари фотосуратлар ва ҳужжатлар тўплашди, райондаги йирик корхоналар музей фондига пул ўтказишди. «Рассом» комбинатининг мусаввирлари жанг диорамасини яратдилар. Мемориал ёдгорлик лавҳаси, мард ва жасур йигитлар ҳақидаги биографик материаллар, газета ва журналларда эълон қилинган мақолалар томошабинлар диққатини жалб этади.

Жанговар шуҳрат музейи очилишига келган интернационалчи-жангчилар куй ва сўзларини ўзлари тўқиган қўшиқларни ижро этишди. Музей очилиши кунида бу қўшиқлар ҳалок бўлганлар хотирасига мадҳиядек янгради.

Н. ПОЛЯНСКАЯ, ЎзТАГ мухбири.

ОБОДОНЧИЛАР ҲИССАСИ

Ленин районида бугунги кунда 136 та кўча бўлиб, бу кўчаларнинг ярмига яқини транспорт ва йўловчилар талабига жавоб бермаётир.

Район ободонлаштириш бошқармаси хизматчилари кўчаларни кўздан кечириб чиқиб, саккизта кўчада капитал ва қирқ бешта кўчада жорий ремонт ишларини бажариш кераклигини аниқлашди. Ремонт ишлари учун 600 минг сўм ажратилди. Бугунги кунда Новий путь ва Аретто кўчаларида капитал ремонт ишларини бажаришга ҳозирлик кўрилмоқда.

Бундан ташқари район ободончилари Ново-Полторацкий кўчасида яқинда фойдаланишга топширилган тўққиз қаватли турар жой биноси атрофида, райондаги 26 та хиёбонда ободончилик ишларини олиб боришади.

Экономика сабоқлари

САНОАТИМИЗНИНГ ДОЛЗАРБ СОҲАСИ

Ҳа, саноатимизнинг «А» группасини бемалол шундай деб аташ мумкин! Чунки бу группага кирувчи корхоналарнинг асосий вазифаси халқ хўжалигини аввало давлат буюртмалари асосида зарур маҳсулотлар билан таъминлаш бўлса, иккинчидан, аҳоли учун кенг истеъмол молларини ишлаб чиқаришни кўпайтириб боришдан иборат.

Ана шундай ирмоқли «дарёлар» Тошкент шаҳрида ҳам анчагина. Бу ерда ҳар қайси районнинг ўз машъаллари, яъни катта ирмоқлари бор. Бу ирмоқлар ана шу дарёдан етарли қувват оляптими, бошқаларга қараганда силжиш борми, у дарё «марка»сини оқлаяптими? Уларнинг қимматли тажрибалари борми? Агар бор бўлса, у бошқа корхоналар меҳнат коллективлари ўртасида қандай ёйиляпти?

Бу ва бошқа саволлар бизни шу ҳақда чуқурроқ ўйлашга даъват этди.

Яқинда, Ўрта Осиё электр аппаратлари ишлаб чиқариш бирлашмасида бўлганимда уларнинг ана шу борада яхшигина ютуқлари борлигига ишонч ҳосил қилгандим. Аммо бу ҳақда ёзишга, очиғи, журъат этмагандим. Сабаби равшан эди. Корхона асосий маҳсулот ишлаб чиқариш планларини сурункасига барбод қилаётган бўлса, яъни дарё суви пасайиб, ирмоғи билангина кўзга кўринаётган бўлса, нима қилиш керак? Аммо ўшанда бунинг объектив сабаблари борлиги учун бир нима дейишга тил ҳам бормаган эди. (Боиси — ўша пайтда унга таъминотчилар панд бериб қўйишган экан!).

Куни кеча шу корхона вакили — «Электротехник» кўпнусхали газетасининг редактори К. Мезенцева билан истеъмол буюмларига бағишланган йиғилишда, учрашиб қолдим.

— Нега бизнинг корхонамизга келмай қўйдингиз? деб саволга тутди у.

Гапнинг рости, унинг хафа бўлишини кутган эдим. Аммо аксинча корхона газетасининг муҳаррири аҳволни тўғри баҳоладими ё орияти келдими:

— Ҳа, корхонамиз шундай бўлиб қолди, — деди ачиниш билан.

Ҳолбуки, бу корхона кенг истеъмол моллари тайёрлашда анча дуруст натижаларга эришяпти. Мана, қўлимизда Тошкент шаҳар статистика бошқармаси маълумоти. Қараймиз: «Кенг истеъмол моллари ишлаб чиқариш планларини бажармаганлар рўйхати»да бу корхона йўқ.

Яна қараймиз: «Кенг истеъмол моллари ишлаб чиқариш ҳажмини камайтириб юборган корхоналар». Унда ҳам бу корхона йўқ.

Қани, фойда олиш планини бажарган шаҳар корхоналари рўйхатини кўрайликчи. Бу ерда биз бу корхона номини учратмаймиз.

Хўш, гап нимада? Шу заҳоти «Кенг истеъмол буюмлари корхона жонига оро кирмабди-да», деган хаёлга бордик.

Умуман, кейинги пайтларда бу нарса кўп хаёлга уриладиган бўлиб қолди. Ё «А» группасидаги корхоналар ишлаб чиқариш ҳажмини камайтиради, ё кенг истеъмол молларининг нархи осмонга чиқиб кетади, ёки кенг истеъмол буюмлари орасида «Янгилик» («Н») индексли маҳсулотлар салмоғи унчалик бўлмайди.

Шу сабаб бўлдики, биз XXVI Тошкент шаҳар партия конференцияси арафасида бир неча делегатларга мурожаат қилдик. Ўзбекистон ССР Фанлар академияси фалсафа ва ҳуқуқ институтининг сектор мудири Маҳмуда Абдуллаева шундай дейди:

— Ҳозир янги жараён — қайта қуриш қизғин боряпти, фан янги-янги нарсаларни ихтиро қиляпти. Аммо фан ютуқлари ҳамиша ҳам ишлаб чиқаришга кенг ва муваффақиятли жорий этиляпти, деб бўлмайди. Бу, очиғи, қониқарсиз аҳволда. Ҳамон буйруқбозлик — маъмурий услуб фан ютуқларини ишлаб чиқаришга тезроқ жорий этишга халақит бермоқда. Иш услуби ўзгармагунча бу борада тайинли бир ютуққа эришмоқ мушкул. Биргина мисол. Бирон корхона ўз маҳсулотининг арзон бўлишидан манфаатдорми? Қани, бу ҳақда ҳеч ким бош қотириб кўрганми?

Биринчи галда жавоб шундай бўлади: «Ўз молини арзон-гаровга сотадиган содда одам йўқ!» Тўғри. Аммо қимматига 10 та мол сотганидан, арзонига 1000 та мол сотган иқтисодий жиҳатдан ютмайдими? Гап ўша молнинг «обрўси» эмас, харидоргирлиги, яъни бозори қанчалик чаққонлигида эмасми?

Албатта, буни ҳар бир саноат корхонаси коллективининг ўзи ҳал этади. Агар биз 1987 йилга таққосласак, шаҳарда ўтган йили кенг истеъмол моллари ишлаб чиқариш кўпайганини кўрамиз. (Фақат 10 тача корхона ўсиш суръатлари бўйича олға силжиш ўрнига пасайиб кетди. Бу корхоналар ҳаммаси бўлиб мўлжалдаги бир неча миллион сўмга маҳсулотни кам етказиб берди). Бутун шаҳар бўйича кенг истеъмол моллари ишлаб чиқариш планлари ошириб адо этилаётгани жуда қувончлидир! (Фақат Фрунзе райони бундан мустасно).

Бу борада ўсиш суръатлари шаҳар бўйича планда кўзда тутилганидан салкам 10 процент кўпроқни ташкил этадики, бу ҳам кенг истеъмол моллари тайёрлашга шаҳар партия, совет ва хўжалик органларининг масъулият ҳисси билан ёндошаётганини кўрсатади.

Аммо шаҳардаги бу ютуқлар соясида «кун кўраётган» корхоналар ҳам йўқ эмас. Улар орасида Тошкент экскаватор ишлаб чиқариш бирлашмаси, агрегат заводи сингари йирик машинасозлик корхоналари ҳам бор.

Партия ва ҳукуматимиз қарорларида, XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси резолюцияларида экономикани социал мақсадлар томон йўналтириш ҳақида жиддий гап борди. Шундай бир пайтда ҳар бир корхона коллективи кенг истеъмол моллари ишлаб чиқаришга асло иккинчи даражали иш деб қарамаслиги зарур. Бу ерда гап юз фоиз маҳсулоти кенг истеъмол моллари бўлган корхоналар ҳақида эмас, асосий маҳсулоти бундан бошқа хил маҳсулот ҳисобланган корхоналар тўғрисида бораётир. (Гап хонаси келганда шуни ҳам айтиб ўтмоқчимиз: Ўзбекистон ССР енгил саноат министрлигига қарашли корхоналар тез-тез савдо тармоқларига кенг истеъмол моллари етказиб бериш бўйича қарздор бўлиб қолмоқдалар. Бу камчиликка янги йилда барҳам берилса, аҳоли ўзига ёққан маҳсулотни ўз вақтида истаганча харид қилиш имкониятига эга бўлар эди!).

Аҳолининг талаби, дид ва эҳтиёжини ҳисобга ола билиш барча корхоналар ишининг муваффақиятига ижобий таъсир кўрсатади. Шу сабабли кўпгина корхоналарда алоҳида истеъмол моллари ишлаб чиқариш цехлари мавжуд. Уларга зарур моддий-техника базаси яратиб берилмоқда. Социалистик мусобақага ойма-ой якун ясалаётганда муҳим иш — кенг истеъмол молларини сифатли ва хилма хил тайёрлашга эришаётган илғорлар моддий ва маънавий қўллаб-қувватланиши лозим. Ана шунда ўн иккинчи беш йилликнинг бошидан буён қўлга киритилаётган ютуқлар янада мустаҳкамланади. Зотан, шаҳримизда 1986 йилдан буён ҳар йили кенг истеъмол буюмлари ишлаб чиқариш планлари ҳамиша ортиғи билан адо этиб келинмоқда! Ўйлаймизки, беш йилликнинг тўртинчи йилида ҳам бу борада барча районларнинг меҳнат коллективлари қувончли ютуқларни қўлга киритадилар.

Ҳ. ИКРОМОВ.

Об-ҳаво ва саломатлик

6 февралдан—12 февралгача

Ўзбекистон ССР Гидрометеорология марказининг маълумотларига қараганда шу ҳафтанинг аксарият кунлари республикамизда ёғингарчилик бўлмайди. Айрим районларда эрталаб ва кечқурун туман тушади. Ҳафтанинг дастлабки кунлари кечаси 5—10 даража совуқ, кундузи 1—6 даража иссиқ бўлади. Шундан сўнг кунлар аста-секин исиб боради. Кечаси ҳарорат 0—5 даража совуқ, кундузи 5—10 даража иссиқ бўлади. Ҳафтанинг охирига келиб об-ҳаво яна айнийди. Айрим жойларда қор ёғади, шамол кучаяди. Ҳарорат яна пасаяди.

Ҳафтанинг ўртача ҳарорати нормага яқин бўлиши кутилади.

Н. А. Семашко номидаги курортология ва физиотерапия илмий-тадқиқот институти медик об-ҳаво маълумотлари ва об-ҳаво таъсирининг олдини олиш маркази мутахассисларининг фикрига кўра ҳафтанинг аксарият кунлари об-ҳаво мазкур мавсум учун қулай бўлади. Аммо ҳафтанинг охирларига келиб об-ҳавонинг айниши беморларнинг организмига нохуш иқлимга хос реакция бериши мумкин. Юракнинг ишемик хасталиги, бош мия қон-томирлари ва яллиғланиш хасталиклари, ўпка ва бўғин хасталиклари бўлган, об-ҳаво ўзгаришларига таъсирчан беморларнинг аҳволи оғирлашиши эҳтимоли бор.

Ана шундай нохуш кунларда об-ҳаво ўзгаришларига таъсирчан беморлар профилактика мақсадида даволовчи врачларнинг тавсияси билан қон босимини мўътадиллаштирувчи дори-дармонларни ва антиспастик препаратларни қабул қилишлари лозим.

Таянч-ҳаракат аппарати хасталанган беморлар ўзларини совуқдан эҳтиёт қилишлари ва оғриқни қолдирувчи препаратларни қабул қилишлари керак.

Об-ҳаво нохуш кунларда юқоридаги тоифадаги беморларга чиниқиш муолажаларини давом эттириш, очиқ ҳавода кўпроқ бўлиш тавсия этилади.

Ана шу шарт-шароитларга риоя қилиш организмнинг об-ҳавонинг нохуш таъсирига қаршилик кўрсатиш қобилияти ошишига хизмат қилади.

ХАЛҚ НАЗОРАТЧИСИ

№ 3 (267)

Академиклар шаҳарчасидаги ўсимликлар экспериментал биологияси институтига боришдан мақсад, у ердаги жамоат ташкилотлари иши билан танишиш эди. Институт партия ташкилотининг секретари М. М. Усанов мақсадимни билгач, дарҳол халқ назоратчилари группаси ишини тилга олди.

— Халқ назоратчилари группаси институт партбюросига яқиндан ёрдам бераяпти— деди секретарь Мамади Усанов. — Бу группани 12 йилдан буён Михаил Митрофанович Киктев бошқариб келади. План, программа асосида иш юритади. Ўзи ўта принципли...

Мана Михаил Митрофанович билан партия кабинетидаги столнинг икки томонида юзма-юз ўтирибмиз. У менга тикилади. Қарашидан «Сўрайверинг, сизни нима қизиқтиради!» деган маънони уқиш мумкин.

— Савол-жавоб қилиб ўтирмайлик,— дедим мен, — яхшиси халқ назоратчилари амалга ошираётган ишлар, тажрибалар, бу соҳадаги сўнгги ўзгаришлар, қисқаси группанинг институтда олиб бораётган фаолияти тўғрисида гапириб берсангиз...

— Институт партбюроси қошидаги халқ назоратчилари группамиз 15 кишидан иборат. — Райкомдан талаб қилинган барча структуралар бўйича группалар бор. Авваллари 25—27 киши ишлардик. Қарасак бу ўзини оқламаяпти. Кейин составни ўзгартирдик. Лекин юқоридагилар бизга дакки беришди. Барибир бизга кейингиси маъқул тушди. Ҳам иш яхши кетади, ҳам одамларни камроқ ишдан қолдирадиган бўлдик. Ортиқча ҳар хил йиғинларга барҳам бердик. Шу составда 5 йилдан буён ишлаяпмиз.

Илгарилари йилига 20—25 масалани кўриб чиқардик. Эндиликда 8—9 та асосий масала қўйилади.

Биласизми, ҳамма жойда кўп ишлар аввало маъмуриятга, директорга, партия ташкилотига боғлиқ бўлади. Қаерда жамоат ташкилотлари, халқ назоратчилари ёмон ишласа ўша ерда шикоятлар кўпаяди.

Илгарилари қонунга хилоф бирор масала бўлса у икки-уч мартадан кўриб чиқилар, лекин группамиз қоидабузарга ҳеч бир чора кўролмасди. Бу эса халқ контроли группаси обрўйига путур етказарди. Шунинг учун биз партия ташкилоти ва маъмурият билан келишиб, янгича йўл тутаяпмиз. Шикоят тушдими уни дарҳол текширамиз. Кейин аҳамиятига қараб текширув натижалари партия бюросига муҳокамага қўйилади. Муҳокамада албатта текширувчи, текширилган шахс, касаба союз ҳамда маъмурият вакили иштирок этади. Сўнгра шу ернинг ўзида қоидабузарга партиявий ёки маъмурий чора кўрилади...

Институт халқ контроли группаси ишлари билан танишарканман, Михаил Митрофанович айтганидек, бу соҳадаги ишлар кўнгилдагидек йўлга қўйилганининг гувоҳи бўлдим. Улар ўз ишларини беш йўналишда олиб боришар экан. Институтдаги илмий-тадқиқот ишлари назорати, мавжуд 20 лабораториянинг беш йил бўйича олган темаларининг назарий ва амалий бажарилиши, тугалланган ечимларнинг ишлаб чиқаришга тадбиқи, илмий-техник мақсадларда фойдаланиладиган асбоб ҳамда қурилмалар назорати, молиявий масалалар, давлат планлари, меҳнат интизоми уларнинг доимий эътиборида экан. Булардан ташқари ҳозирги давр руҳига мос ташкилий ишлар ва ошкоралик бўйича махсус группа ҳам бор экан.

Иш тажрибасидан

ТАДҚИҚОТЛАР САМАРАСИ

— Институтдаги кўп муаммоларнинг оқилона ҳал қилинишида халқ назоратчилар группасининг катта ёрдами тегади, — дейди Михаил Митрофанович.— Масалан, ўтган йили янгича ҳақ тўлашга ўтилди. Шунда барча илмий ходимлар аттестациядан ўтказилди. Аттестация комиссияси ва бухгалтерия катта илмий ходимлардан А. Султонов, Т. Яминовларга маош белгилашда хатога йўл қўйди. Уларнинг шикоятидан сўнг ҳақиқат қарор топди.

Институт учун 46 миллион сўмлик фитатрон қурмоқчимиз. Бу объектни аввал узоқ қишлоқда тикламоқчи бўлдик. Аммо илмий ходимларнинг кўпчилиги ундан ҳар томонлама унумли фойдаланиш учун унинг шаҳар яқинида бўлгани дуруст, деган фикрни айтишди. Биз илмий советга бу таклифни киритдик. Узоқ тортишувдан сўнг фитатрон шаҳар яқинида қуриладиган бўлди...

Михаил Митрофанович суҳбатидан яна шу нарсалар маълум бўлдики, тугалланган ишларни назорат қилиш комиссияси уларни кўриб чиққач, ишлаб чиқаришда қўллаш бўлимига тавсия қилар экан. Илгари назоратчилар билан бу бўлим орасида бундай боғланиш бўлмаган, ҳар ким ўзича ҳаракат қилган.

Янгийўл районидаги институтнинг 150 гектардан иборат тажриба-хўжалик участкасидаги ердан унумли фойдаланиш, техника шайлиги уларни ишлатиш, таъминот масалалари ҳам назоратчилар эътиборида экан.

Халқ контроли группаси прогулчилар ва ишга кеч қолиб келувчиларга қарши кураш олиб бормоқда. Тез-тез текширувлар ўтказиб турилади. Уларнинг натижалари эса йиғинларда текширувчилар ва жамоат ташкилотлари ҳамда маъмурият иштирокида кўриб чиқилади. Назоратчилар тутган бу йўл ўзини оқламоқда. Кўрилган масалалар эса халқ контроли тахтасида мунтазам ёритиб борилади.

Умуман олганда, группамиз фаолиятига актив жамоатчиларимиз М. Аваэхўжаев, С. Сулаймонов, З. Кривоногова, Т. Тўрахўжаев, К. Масловалар катта ёрдам кўрсатишмоқда.

Иш бор жойда камчилик ҳам бўлади. Суҳбатимиз сўнгида Михаил Митрофановичга бу ҳақда эслатдим. У куйиниб шуларни гапириб берди.

— Биласизми, республикамиздаги 2 миллион гектардан ошиқ пахта майдонининг 700 — 800 минг гектарига бизнинг институтда яратилган навлар экилади. Янги навларни 8 областда экиб синаб кўрамиз. Фан янгиликлари амалиётга тадбиқ қилинмаса институт беҳудага ишлаб ётган бўлади. Жойларда экилаётган пахта навларига авторлар назорати ҳақида қарорлар чиққан. Бизга эса Ўзбекистон ССР Фанлар академияси автобазасидан берилган транспортга бир кунда бор-йўғи 100 километр атрофида йўл юришга рухсат этилади. Бу базамизга бориб келиш учун етарди. Лекин областларга боришимизга-чи! Етмайди, албатта. Масалан, Наманган ёки Фарғонага ёки Бухорога бориш керак, дейлик. Бир бориб келишимизда бир ойлик йўл лимити тугайди. Айниқса, янги навлар экилган ерлар табиий офатдан зарар кўрганда, сув босганда мутахассис ёрдами жуда ҳам зарур. Бизда эса лимит йўқ, бензин йўқ. Бу ишимизга кўп тўғаноқ бўляпти. Неча марта юқори ташкилотларга айтдик. Сира ҳал бўлмаяпти.

Асбобларга келсак, генетика бўлимида фойдаланилаётган илмий асбоблар эски. Тола сифатини тезда аниқловчи замонавий қурилмаларнинг йўқлиги ҳам селекционерларимиз олдидаги муаммолардан биридир. Тоза уруғлик навларини олиш учун чигитларни тез тозаловчи тажриба цехлари керак бизга. Уларни саноат заводлари ёнида ҳам қурса бўлади. Лекин бу хусусда ҳам айтилган гап айтилганича қоляпти.

Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитетидаги ўртоқлар бу масалаларда ёрдам беришса яхши бўларди...

А. ДАМИНОВ,
«Тошкент оқшоми»нинг мухбири.

КПСС аъзоси Владимир Шигрин шаҳримиздаги «Геологоразведка» заводида бир неча йилдан буён самарали меҳнат қилиб келади. У план-топшириқларини муваффақиятли бажариш билан бирга жамоатчилик ишларида ҳам актив қатнашади. Мана у икки йилдан бери корхона халқ контроли бош группасининг аъзоси сифатида фаолият кўрсатиб келмоқда.

СУРАТДА: В. Шигрин янги тайёрланган деталь сифатини кўздан кечирмоқда.

Район комитетларида

Эътибор йўқ

Ҳамза райони корхоналари ва ташкилотлари томонидан аҳолига пулли хизмат кўрсатишни яхшилаш ишлари талабга жавоб бермаётир. Яқинда бу хусусда ўтказилган текширув ҳам юқоридаги фикрнинг тўғрилигини исботлади.

Текширувда районга қарашли корхона ва муассасалар томонидан ўн ой давомида аҳолига 7201,9 минг сўмлик пулли хизмат кўрсатилганлиги ёки бу борада план 85 процент бажарилганлиги аниқланди.

«Ташэлектромаш», енгил металл конструкциялари, «Подъёмник», «Ташсельмаш» каби йирик саноат корхоналари, қоғоз фабрикасида хизматнинг бу усулига кўнгилдагидек эътибор берилмаяпти. Ушбу корхоналарнинг раҳбарлари пулли хизмат кўрсатиш бўйича план-топшириқларни бажариш юзасидан ташкилий ва техник характерга эга бўлган чора-тадбирларни кўришмаган. Баъзи корхоналарда бунинг учун етарли шарт-шароитлар бўлсада, лекин улардан унумли фойдаланилмаган.

Райондаги кўпчилик корхоналарда турар жойлар ремонти, автомобилларга техник хизмат кўрсатиш, металл ва ёғоч конструкцияларидан буюмлар тайёрлаш, транспорт хизмати кўрсатиш каби пулли хизмат тармоқлари секинлик билан олиб борилмоқда.

Хавфли туйнук

Сергели район халқ контроли комитети район ички ишлар бўлими қошидаги хизматдан ташқари соқчилик бўлими ходимлари билан биргаликда «Сергели» ва «Комфорт» ишлаб чиқариш бирлашмаларида рейд ўтказдилар. Маълум бўлишича, ҳар иккала корхонада ташмачиларга қарши кураш суст олиб борилаётгани маълум бўлди. Масалан, мебель ишлаб чиқариш бирлашмасида йил давомида 15 киши ушланди. Ташмачилардан бир кишига 100 сўм миқдорида жарима солинди. 14 кишининг иши эса кўриб чиқиш учун иш жойига жўнатилди.

«Комфорт» ишлаб чиқариш бирлашмасида ҳам йил давомида 15 кишидан ўғирланган буюмлар тортиб олинди. Улардан беш киши халқ суди ҳукми билан 190 сўм жарима тўлади. 10 кишининг иши текшириш учун иш жойига жўнатилди.

Хўш, бу корхоналарда нега ташмачилик авж олаяпти? Бунинг боиси шундаки, ҳар иккала бирлашманинг атрофи тўла ўралмаган.

Ушбу корхоналарнинг раҳбарлари эса бу хусусда қатъий чора-тадбирлар кўришмаяпти. Район халқ контроли комитети уларнинг диққатини юқоридаги нуқсонларга қаратди ва бундан тегишли хулоса чиқариб олиш кераклигини уқдирди.

М. ОРИПОВ.

Фотоайбнома

«Йўлингиз бехатар бўлсин». Бу тилак кўп маънолидир. Лекин биз — ўнқир-чўнқир йўллар хусусида фикр юритамиз.

Тасаввур қилинг. Кафтдек текис йўлдан машина ўқдек учиб бораяпти. Кутилмаганда кўзингиз йўл ўртасидаги ўйдим-чуқурликка тушиб қолди. Рулни бирдан чапга ёки ўнгга буриб юборасиз. Тажрибали шофёр машина рулини аранг ўнглаб олар, лекин у эндигина машинани бошқараётган бўлса-чи? Бирор фалокат рўй бериши аниқ. Ўша чуқурчани тўлдириш учун кетадиган арзимас меҳнат афсуски, баъзи одамлар учун жуда қимматга тушиши мумкин.

Ўтган йили Юнусободнинг 15-кварталида янги канализация ўтказиш баҳонасида автобус йўллари қазиб ташланди. Маршрутларда ўзгариш бўлди. Автобусларнинг қатнови учун қийинчилик туғилди. 8, 91, 67-автобуслар охирги бекатига бора олмайдиган бўлди. Шунга ҳам салкам йил бўлаяпти, ҳали ҳамон қазиш ишлари ниҳоясига етмайди. Наҳотки, битта қувур кўмиш иши шунчалик кўп вақтни олса?

* * *

Ўтган йилнинг кузида Киров районига қарашли Эргашев кўчасида кавла-кавла ишлари бошлаб юборилди.

— Яна нима гап, — сўрайди аҳоли.

— Канализация ўтказамиз, — дейишди йўлсозлар.

«Гордорстрой»нинг 3-ремонт-қурилиш бошқармаси йўлсозлари қўлни қўлга бериб ишга киришишди. Йўл четкаларига тупроқлар уюлиб ташланди. Кўп ўтмай ноёб, қимматбаҳо қувурлар келтирилди. Бир қараганда, иш жадал суръатларда бораётгандек эди. Бирдан йўлсозлар ғойиб бўлиб қолишди. Аҳолини зориқтириб кейин пайдо бўлишди. Бу орада кўпчилик қувурлар ташмачилар томонидан ташиб кетилди. Яна янгилари келтирилди. Йўл чала-ярим битказилди-ю, йўлсозлар яна жуфтакни ростлашди. Ортиқча қувурлар эса ўша жойнинг ўзида қолаверди. Ҳозир улар хўжасизларча занглаб ётибди. Бу нима ўзи? Бошқарма ишидаги қайта қуриш балки шу эканми?

СУРАТЛАРДА: ташландиқ қувурлар.

М. Нуриддинов фотолари.

Рассом табассуми

— Беш қоп картошкани нима қиласиз, биродар!

— Борида олиб қўйган яхшида, йўғида...

— Бир қоп цемент олган эдим.

— Ун беш сўм берсангиз уйингизга элтиб қўямизда отахон.

— Бу нима ўзи?

— Вилка-ку, кўрмаяпсизми?

Ш. Субхонов, Ё. Одилов расмлари.

Рус тилини ўрганамиз

5-сабоқ

«Тошкент оқшоми» ва «Вечерний Ташкент» газеталари редакцияси ҳузуридаги миллий муносабатлар ва тил муаммолари советининг аъзоси, филология фанлари доктори, профессор Алибек РУСТАМОВ таҳрири остида.

Рус ҳарфларининг шакли ҳаммангизга маълум, аммо уларнинг қандай ўқилиши ва рус тилидаги товушларнинг ўзига хос хусусиятлари ҳақида ҳамма бирдек тўлиқ маълумотга эга эмас. Бугундан бошлаб, сабоқни бир ёки бир неча ҳарф ёки товушнинг тавсифи билан бошлаймиз. Бунинг учун «фонема» деган тушунча билан шно бўлишимиз керак.

«Фон» товуш, «эма» бирлик дегани. Демак «Фонема»нинг луғавий маъноси товуш бирлиги бўлиб, у муайян бир мақомда маъно ажратиш хусусиятига эгадир. Турли тиллардаги бир хил товушлар фонемалик нуқтаи назаридан турлича бўлиши мумкин. Масалан, ингичка (мягкий) «т» билан қалин (твёрдий) «т» рус тилида икки мустақил фонема ҳисобланади. Чунки рус тилида «брат» деганда «биродар» (оға ва ини), «брать» деганда «олмоқ» тушунилади. Ўзбек тилида «от» дейилса, ҳам, «оть» дейилса ҳам «от» тушунилади. Шунинг учун ўзбекчада «от» деганда «т» қалин ва «ит» деганда ингичка бўлса ҳам, қалин «т» билан ингичка «т» икки фонема эмас, бир фонеманинг икки варианти ҳисобланади.

Энди ингичка «у» билан қалин «у»ни олайлик. Булар ўзбек шеваларининг аксарида икки мустақил фонемадир. Масалан «у» ингичка қилиб «ун» дейилганда овоз, қалин айтилганда эса тегирмонда тортилган ун англашилади. Рус тилида ҳам «у»нинг бир неча тури бор, аммо улар маъно ажратмагани учун бир фонеманинг турли шакли ҳисобланади ва бу шакл «вариант» ёки «аллофон» деб аталади.

Фонеманинг табиати ва вазифаси ўзгармайдиган мустаҳкам мақоми ва ўзгарадиган заиф мақоми бўлади. Бу мақомлар турли тилларда турлича бўлиши мумкин. Рус тилида унлиларнинг мустаҳкам мақоми сўзнинг урғули бўғини, ўзбек тилида эса биринчи бўғинидир. Масалан, русча катта маъносидаги «большой» сўзини олсак, охирги бўғиндаги «о» урғули бўлгани учун ўзгаришсиз «о» (ў) деб талаффуз қилинади, биринчи бўғиндагиси эса урғусиз бўлгани учун «а» деб талаффуз қилинади. Агар мазкур сўзнинг каттароқ ва кўпроқ маъноларида қўлланадиган «больше» шаклини олсак олдинги сўзда «а» деб айтилган «о» урғули бўлгани учун «о» деб талаффуз этилади. Ўзбекчадаги «тутун» сўзини олсак иккинчи бўғиндаги «у»ни гарчи у урғули бўғинда бўлса ҳам «и» деб айтиш мумкин. Аммо биринчи бўғиндагисини ўзгартириб бўлмайди. Русчадаги «а» деб айтилган «о» «о» фонемасининг аллофони ва ўзбекчадаги «и» деб айтилган «у», «у» фонемасининг аллофонидир.

Русча ҳарф ва фонемаларнинг ўзига хос жиҳатларини ўрганиш учун зарур бўлган тушунчалар билан танишдик ва рус тилидаги унлиларнинг мустаҳкам мақоми урғули бўғин, ўзбек тилидаги унлиларники эса биринчи бўғин эканлигини билдик. Энди русча «а» ҳарфи ва «а» фонемасининг хусусияти билан танишайлик.

Рус тилидаги «а» фонемаси урғули бўғиннинг ўзида тўртта вариантга эга. Буларни рус тили нуқтаи назаридан ўта қалин, қалин, ингичка ва ўта ингичка деб айтиш мумкин.

Ҳозирги рус ёзувида «а» ҳарфи «а» фонемасининг «а» (аммо), «ад» (дўзах) ва «да» (ҳа), «сад» (боғ) каби сўзлардаги ўта қалин: «ария» (якка хониш), «мать» (она) сингари сўзлардаги қалин вариантини ифодаш учун ишлатилади. «А» ёлғиз ҳолда, сўз бошида қалин ундош олдида, сўз охирида қалин ундошдан сўнг ва икки қалин ундош орасида ўта қалин талаффуз қилинади. Агар ўзбекча «қани» сўзидаги «а»ни тил тубини бироз қуйироққа тушириб талаффуз этилса, русча ўта қалин «а» ҳосил бўлади.

Русча «а» фонемасининг ингичка ва ўта ингичка вариантлари «я» ҳарфи билан ифодаланади, яни ҳолда я ҳарфи ўзидан олдинги ундошнинг ингичкалигини ҳам билдиради.

Русча «а» фонемасининг ўта ингичка варианти «мять» (ғижимламоқ), «чай» (чой) сингари сўзлардаги икки ингичка ундош орасида ҳосил бўлади ва ўзбекчадаги «пар» сўзидаги «а» каби айтилади.

Русча «а» фонемасининг бу тўртта варианти урғули бўғинда, яъни мустаҳкам мақомда ёнидаги ундошлар таъсирида вужудга келади. Лекин бу вариантларнинг заиф мақомда, яъни урғусиз бўғинда заифлашган вариантлари ҳам бор. Аммо бунинг баёнини келгуси сабоққа қолдириб, сабоғимизнинг иккинчи фаслига ўтамиз.

Ўтган сабоқда биз рус тилининг тузилиши билан боғлиқ хусусиятларни қисқача баён қилдик. Энди унинг тарихи билан ҳам ошно бўлишимиз керак.

Дунёда икки минг саккиз юзга яқин тил бор. Шу тилларнинг ҳаммаси бир тилдан келиб чиққан деган фараз мавжуд. Олимлар бугунги кунда буни исботлаш устида самарали иш олиб бормоқдалар. Лекин бу фикрни ҳозирча ҳамма тан олгани йўқ, аммо айрим тилларнинг бир тилдан тарқалганлиги тилнинг ўзидаги факт билан яхши исботланган.

Тилшунослар тилларнинг ўзига асосланган ҳолда уларни бир неча оилага мансуб тиллар ҳисоблашади. Улар бир тил бўлган, кейин халқларнинг кўпайиб бир-биридан ажралиши ва уларнинг тилида фарқ пайдо бўлиши натижасида турли тилларга айланган, дейдилар. Ҳар бир тил оиласининг дастлабки биринчи тили «бобо тил» ёки «она тил» деб аталади. Бобо тилнинг кўпайиши натижасида вужудга келган тиллар қардош тиллар деб ҳисобланади. Рус тили мансуб ҳинд-европа тиллари шундай қардош тил оилаларининг бири бўлиб, бунга Ҳиндистондан ортиб Европадаги кўпгина тиллар киради. Мана шунга асосан бу тиллар «Ҳинд-европа тиллари» деб аталган. Ҳинд-европа тиллари қуйидаги гуруҳларни ўз ичига олади: ҳинд тиллари, эрон тиллари, славян тиллари, болтиқ тиллари, герман тиллари, роман тиллари; ёлғиз қолган тиллардан грек, арман ва албан тиллари ҳам Ҳинд-европа тил оиласидандир. Рус тили славян тиллари группасининг шарқий гуруҳчасига мансуб.

Бир тилдаги сўзларни бошқа тиллардаги сўзлар билан қиёслаганда шу тилларнинг ҳаммасида бор бўлган сўзларни учратамиз. Масалан, «самовар» деган сўзни олсак, бу сўз рус тилида ва яна қозоқ, қирғиз, ўзбек, тожик ва бошқа тилларда мавжуд. Лекин бу сўз ўзбек ва тожик тилларининг қардошлигига далил бўлмайди. Чунки «самовар» сўзи мазкур тилларга рус тилидан ўтгандир. Буни «ўзлашма» ёки «иқтибос», русча «заимствование» дейилади. Ёки «дунё» сўзини олсак, бу сўз ўзбек, тожик, урду, ҳинд, пушту, форс ва яна бошқа кўпгина тилларда бор. Лекин бу ҳам мавжуд тилларнинг қардошлигига ҳужжат бўлолмайди. Чунки «дунё» сўзи бу тилларга араб тилидан ўтган ўзлашмадир.

«Оға-ини» маъносидаги русча «брат» сўзини оладиган бўлсак, буни инглизчада «бразер», немисчада «брудер», форсчада «бародар», санскритчада «бхаратор».

Мана шу ҳол номи айтилган тилларнинг қардошлигига далилдир.

ЖАҲОН ШАҲАРЛАРИДА

● ЖЕНЕВА. Бу ерда Пагуош учрашуви химиявий қурол иш группасининг 14-мажлиси ўз ишини тугаллади. Мажлисда бир қанча мамлакатлардан келган қуролсизланиш ва химиявий қурол муаммолари билан шуғулланувчи 70 га яқин олим ва эксперт қатнашди. Химиявий қуролни тақиқлашга оид халқаро конвенцияни узил-кесил ишлаб чиқиш соҳасидаги ишни жадаллаштиришга Пагуош ҳаракатининг қатнашчилари қандай ёрдам бера олишлари тўғрисидаги масала группанинг икки кунлик мажлиси диққат марказида бўлди. Жумладан, қуролсизланишга бағишланган конференциядаги ишларнинг аҳволи билан боғлиқ бўлган ҳамда химиявий қуролнинг янги турларини ишлаб чиқишни тўхтатиш масаласига тааллуқли аниқ-равшан муаммолар, шунингдек, химиявий қуролни ишлаб чиқармаслик устидан назорат қилишнинг техникавий жиҳатлари муҳокама қилинди.

● ПАРИЖ. Француз меҳнаткашларининг жанговар касаба союз маркази — умуммеҳнат конфедерациясининг даъватига биноан якшанба куни Парижда давлатга қарашли «Рено» автомобиль концерни ишчиларининг оммавий намойиши бўлиб ўтди. Мамлакатнинг турли жойларидан етиб келган бир неча минг меҳнаткаш ўз оилалари билан биргаликда корхона дирекциясининг ишдан бўшатиш режаларига қарши норозилик билдириб, шаҳарнинг марказий кўчаларидан ўтдилар. Бу йил «Рено»нинг бутун Франциядаги заводларида ҳаммаси бўлиб салкам 2.700 та иш жойи тугатилиши режалаштирилаётганлиги яқинда эълон қилинган эди. Намойиш қатнашчилари «Рено» касаба союз активларидан бир группасини ишдан бўшатиш тўғрисида илгари маъмурлар қабул этган қарор қайта кўриб чиқилишини ҳам талаб қилдилар.

● БОНН. ГФР тараққийпарвар кучларининг Бременда бўлиб ўтган конференцияси янги фашизм ва ирқчиликнинг ошиб бораётган хавфига қарши курашни кучайтиришга бағишланди. Конференцияда турли сиёсий партияларнинг, касаба союзларнинг, антифашист ташкилотларнинг вакиллари, чет эллардан келган меҳмонлар қатнашдилар. Германия Компартиясининг арбоби ЮПП ангенфорт муҳожирларга қарши адоватни авж олдираётган, сафсатабозлик шиорлари ёрдамида ёшларни ўз тўрига илинтиришга интилаётган янги нацистлар ташвиқоти ва мафкурасининг хатарли эканлигига йиғилиш аҳлининг эътиборини қаратди. Европа тинчлик қитъаси бўлиб қолиши керак. Кескинликни юмшатиш жараёнини кучайтириш учун бутун куч-ғайратни сарфлаш, халқлар ўртасида ҳамжиҳатликка эришишга интилиш лозим. Ҳозирги шароитда фашизмнинг жирканч шарпасига қарши кураш алоҳида аҳамиятга эгадир. Фашизм бош кўтаришига йўл қўймаслик — барча тинчликсевар кучларнинг энг муҳим вазифасидир, деб таъкидланади конференцияда қабул қилинган резолюцияда.

ШЛАГБАУМНИ ЭЛЕКТРОНИКА БОШҚАРАДИ

Яқинда Венгрияда ўтиш йўлларига ўрнатиладиган электрон қурилма ёрдамида кўтариб-тушириладиган шлагбаум яратилди. Қурилма ўтаётган транспорт воситаларини ҳамда уларга қандай юк ортилганлигини қайд этиб боради. Мазкур қурилма автопаркларда ёки транспорт бекатларида ўрнатилган тақдирда бўш ўринларнинг мавжудлиги ҳақидаги зарур ахборотларни олиб туриш имконияти пайдо бўлади.

РЕКЛАМАГА РУХСАТ БЎЛМАДИ

Американинг Нью-Хейвен шаҳрида истиқомат қилувчи тиш врачи Гэри Раппаперт ўз клиникаси олдига одатдан ташқари ҳайкал ўрнатди. Композиция баландлиги бир метрга тенг стул шаклидаги тиш ва уч метр узунликдаги тиш протезидан иборат. Аммо маъмурлар мазкур санъат асари»ни олиб ташлашни талаб қилдилар. Сабаби Раппапертнинг ана шундай реклама учун рухсатномаси йўқ экан.

КАЛЕЙДОСКОП

УЗВИЙ АЛОҚА

Оғир вазндаги боксчиларнинг ҳар сафарги мамлакат чемпионатидан сўнг АҚШда жиноятчилар сони ўн икки ярим процентга ошиб бораяпти. Сан-Диего университетининг социологи Дейвид Филипс ана шундай хулосага келди. Маълум бўлишига қараганда, профессионал рингда ҳукм сураётган зўравонлик ва шафқатсизлик жиноятчиларнинг кўпайишига бевосита таъсир этаётган экан.

Жонажон Ватан бўйлаб

ЎЙМАКОР УСТА

Украина ССР. Гуцуллар диёрига ташриф буюрган туристлар Прикарпатье жамоат биноларининг ўзига хос ташқи кўринишига албатта эътибор берадилар. Оригиналлик ёғоч билан металлнинг бир-бири билан уйғунлашиб кетиши, нафис ўймакорлик — театрлар, маданият саройлари, пионер уйлари, ресторанлар, ошхоналар ва меҳмонхоналарни безатаётган рассомлар маҳоратининг ўзига хос хусусиятидир. Ивано-Франковск бадиий ишлаб чиқариш комбинати ёдгорликлар цехининг ходими Михаил Иванович Книшук ана шундай усталардан бири. Унинг истеъдоди айниқса ёғоч ўймакорлигида яққол намоён бўляпти. Ҳозир уста шаҳар корхоналаридан бирининг ошхонасини безатиш устида ишламоқда.

СУРАТДА: Михаил Иванович Книшук нақшин ёғоч қандил устида ишламоқда.

В. Мигович фотоси.

✦ ✦ ✦

ҲАВО КЕМАЛАРИ СИНОВДАН ЎТЯПТИ

Новосибирск. Сибирь авиация илмий-тадқиқот институти олимлари турли ҳаво кемаларининг хизмат ресурсларини ошириш имкониятлари устида иш олиб бормоқдалар.

Лабораторияларда халқ хўжалигида хизматини ўтаб бўлган самолётлар чинакам парвоз шароитига яқин шароитларда синовдан ўтказиляпти. Олинаётган маълумотлар самолётларнинг максимал ресурслари ҳақида қўшимча ахборотлар бермоқда.

Олимларнинг изланишлари ниҳоятда катта самара беради: фақат бир хил қанотли машиналар иш ресурсларининг оширилишигина юз миллион сўмлаб маблағларни иқтисод қилиш имконини беради.

СУРАТДА: пассажир самолётлари шоссисининг хизмат пухталигини текшириш лабораториясида.

А. Поляков фотоси.
ТАСС фотохроникаси.

Санъатнинг сеҳрли олами

Бастакорлар сафарда

Ўзбек совет эстрада мусиқасининг равнақ топишига тошкентлик композиторлардан Дилором Сайдаминова ва Эдуард Қаландаров муносиб улуш қўшиб келишаяпти. Бастакорларнинг «Ўзбекистон — кенг жаҳоним», «Далаларда», «Бодом гуллари», «Бу дўстлик» ҳамда «Бизнинг планета», «Сенга ишонаман XX аср», «Бўлмасин уруш», «Хаёлимда яшар бир наргиз» каби юзлаб қўшиқлари эстрада шинавандаларига яхши таниш.

Яқинда Қорақалпоғистон АССРда бу икки композитор ижодига бағишланган учрашув ва концерт бўлиб ўтди. Тадбирлар турли жойларда, Нукус шаҳридаги 166-қурилиш бошқармаси бўлинмалари, Нукус Давлат университети, шаҳардаги маданият уйлари, 18-ўрта махсус ҳунар билим юрти, Хўжайли район маданият уйи, шунингдек Тахиятош район музика мактабларида ўтказилди.

Музика асарлари ва қўшиқларни ижодкорларнинг ўзлари, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Тоштемир Шарипов, таниқли эстрада хонандалари Эсон Қандов, Мансур Тошматов ижро этдилар. Тўрт кун давом этган учрашув ва концертларда қорақалпоғистонлик композитор ва ижрочилар ҳам қатнашишди.

Б. РАСУЛОВ,
Ўзбекистон композиторлар союзи пропаганда бўлимининг ходими.

Чойхонада концерт

Пойтахтимизнинг «Ишчилар шаҳарчаси»даги оталар чойхонасида бир группа санъаткорлар партия, уруш ва меҳнат ветеранлари учун концерт бердилар. Концертни «Гулрух» ансамблининг бадиий раҳбари Исмоилжон Исроилов бошқарди. Қўшиқчилардан Меҳринисо Тиллабоева, Ҳамидулла Жамилов, Иномжон Мамадалиев ва раққосаларнинг чиқишларини томошабинлар илиқ кутиб олишди.

Шунингдек, чойхонада ҳар чоршанба куни бўлажак сайловлар ва соғлиқни сақлашга бағишланган лекция ва суҳбатлар мунтазам ўтказиляпти.

Ш. ГАДОЙБОЕВ.

Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби Муҳаммад Юсуф Харратов—Чокар таваллудининг 100 йиллигига

ХОРАЗМ КУЙЧИСИ

Муҳаммад Юсуф Муҳаммад Ёқуб ўғли Харратов —Чокар (1889—1952) ўзбек адабиёти ва маданияти тарихида шоир, хаттот, бастакор, музикашунос олим педагог-муаллим сифатида из қолдирган улкан ижодкордир. Шоир зўрлик, жаҳолат ва қоронғулик ўчоғига айланган Хоразм хонлигида маърифат чироғини ёқишга, илм нурини тарқатишга, маданиятни юксалтиришга интилди. Халқни маърифатга тарғиб қилган шеърдан икки мисра келтирамиз:

Жаҳлу ғафлат кечасида ўткусидур
умримиз,
Маърифат нурингни соч бизларга ҳам
эй офтоб.

Чокар ижодида ишқ-муҳаббат мавзуси ҳам етакчилик қилади. Шоир бу мавзу орқали чуқур инсоний ҳис-туйғуларни куйлайди, муҳаббат, садоқат, вафодорлик, ҳалоллик, тўғрилик, самимийлик каби фазилатларни ажойиб бадиий лавҳаларда улуғлайди. Масалан, «Сансиз», «Сизмусиз», «Бергуси», «Турмассан», «Айт» радифли ҳамда «Эй меҳрибоним», «Ҳуснинг гули то бўлди» деб бошланувчи лирик шеърларида инсон ишқ ва садоқатда, меҳру вафода, ҳалоллик ва камтарликда камолотга эришади, деган фалсафий ғоя илгари сурилади.

Чокар халқ классик адабиётининг жуда кўп шеърий шаклларида ғазалларнинг ажойиб бадиий намуналарини яратди. У шарқ шеъриятининг энг илғор анъаналарини давом эттирди, ривожлантирди. Навоий, Мунис, Огаҳий каби йирик сиймоларнинг ғазалларига ўхшатмалар ва назиралар ёзди, мухаммаслар боғлади.

Чокарнинг лирик шеърлари вазни, қофияси, радифи, ғоявий мазмуни жиҳатидан ҳам катта маҳорат билан битилган. Ўзингиз эътибор беринг-а:

Эй меҳрибоним, шоҳи жаҳоним,
Хуршиди соним, ороми жоним.
Шамшод латофат, сарви равоним.

Биринчи рус революцияси ва ундан кейинги сиёсий воқеалар шоир дунёқарашига таъсир қилди. Бу жиҳатдан адибнинг «Исфандиёрхон зулмина қарши ва уламоларга хитоб!» шеъри диққатга сазовордир.

Айниқса, Октябрь инқилоби ғалабаси ҳамда Хоразм революцияси Чокар ижодида катта бурилиш ясади. Энди у бор кучғайратини инқилоб мадҳига бағишлади. Чокарнинг ўша пайтда Хоразмдаги «Инқилоб қуёши» газетасининг 2-сонида нашр этилган «Инқилоб» радифли шеъри ихлосмандларда катта қизиқиш уйғотди. Шоир бу ғазалида мазлум халққа озодлик, тенглик берган инқилобни чин қалбдан табриклайди, уни ҳимоя қилишга, қадрига етишга ундайди:

Билинг қадрин ташаккур бирла роҳат
жона ҳуррият,
Халос айлаб бу золим мустабидлар
зулму бандидин,
Бизи ўткарди маҳбусхонадин бўстона
ҳуррият.

Чокарнинг Октябрь инқилобидан кейинги адабий фаолияти янги социалистик тузум ва қаҳрамон халқимиз ҳаёти билан бевосита боғлиқдир. Жамиятимизнинг энг долзарб масалалари асарларининг асосий мавзусига айланди. Шоирнинг «Октябрь», «Октябрь байрами», «Бу хуш замон», «Санавбар» ашуласига», «Ўзбекистон 25 йиллигига», «Қўзғолинг» каби шеърлари ўша пайтдаги катта ўзгаришларга бағишланган.

Чокар ўзбек маданияти тарихида йирик бастакор, музикашунос олим сифатида ҳам таҳсинга сазовор ишларни амалга оширди. У Хоразм Маориф нозирлигининг ташаббуси билан Москвада чоп қилинган «Хоразм мусиқий тарихчиси» номли илмий асарнинг асосий муаллифларидан бири эди. «Нотани системага солиш ва мукаммаллаштириш йўлида бир тажриба» (1931) номли илмий рисола ёзди, Комил ихтиро қилган «Хоразм чироқлари»ни янада ривожлантирди. Бундан ташқари, ўзбек халқ маданияти ва санъатининг равнақи учун ҳаракат қилиб, 100 дан ортиқ дилрабо қўшиқлар, мазмунан теран маршлар («Чечак», «Мустаҳзод», «Шавлим қишлоқ равона», «Пўлат қуш», «Қизил қўшиқ марши» каби) яратди ҳамда уларга ўзи ажойиб куйлар басталади.

Чокар Хоразм инқилоби ғалабасининг биринчи кунлариданоқ Маориф назоратида масъул котиб сифатида фаоллик кўрсатди. Мактаб ва техникумларда ўқувчиларга музикадан дарс берди. У биринчи музика мактабига асос солди. Самарқанд илмий-текшириш музика институтида М. Ашрафий, Ф. Содиқов, Ш. Бурхонов, М. Левиев ва бошқаларга санъат сирларини ўргатди. 1940 йилдан умрининг охиригача эса Алишер Навоий номли ўзбек драма театрида ишлади.

Муҳаммад Юсуф Харратовнинг адабиёт ва маданият соҳаларидаги меҳнати муносиб тақдирланди. Унга Хоразм Халқ Республикасининг «Қизил Байроқ» ордени ҳамда «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби» унвонлари берилган.

А. ЖАЛОЛОВ.
Ўзбекистон ССР Фанлар академияси А. С. Пушкин номидаги Тил ва адабиёт институтининг катта илмий ходими.

Барибир ўқийман.

Э. Ҳайдаров фотоси.

ТАҚДИР КЎЧАЛАРИ

(Воқеий ҳикоя)

Тўсатдан бошланган бўрон еру-кўкни чанг-тўзонга тўлдирди. Яқин ўртада нимадир гурсиллаб тушди. Қаердадир, шифер бўлса керак, қарсиллаб синди.

Карима ручкасини қўлида маҳкам ушлаганча, қўрқувда онасига қаради. Кампир лабини тишлаб, қўшни хонага югурди.

Карима ташқарига чиқди. Эшик очилиши билан ғувуллаб кирган шамол стол устидаги қоғозларни хона бўйлаб учирди.

— Вой, товба-ей, шунақаям беъмани ҳаво бўладими-а? — ғўлдиради ўзича Карима.

Устма-уст момақалдироқ гумбурлаб, чақмоқнинг оловли тили тун зулматини бир лаҳза ёритди. Ёмғир шаррос қуйиб юборди. Карима дераза раҳига суянганича ташқарига термулиб қолди.

Нариги хонадан кампирнинг қалтироқ овозда пичирлаб нимадир ўқигани, кейин беморнинг мажолсиз ингроғи эшитилди. Карима ҳушёр тортиб, қўшни хонага югурди. Кўзи Фозилжоннинг сўниқ нигоҳига тушди-ю, даҳшатда шундоқ ёнига тиз чўкди.

Фозилжон қўллари билан тўшакни пайпаслаганича ниманидир қидирар, ниманидир тутгиси келарди. Карима нозик бармоқлари билан эрининг кафтини маҳкам қисди. Беморнинг кўнгли таскин топгандек бўлди. Хотинига мамнун боқди. Унинг лаблари ниманидир айтмоқчи бўлгандек зўр-базўр пичирлар, лекин ҳеч қандай маъно уқиб бўлмасди. Карима ҳам шу топда эрининг кўнглига малҳам бирон бир сўз айтмоқчи бўларди-ю, ички бир титроқдан сира тили айланмасди.

Эр нигоҳини хотинига қадаганича қотиб қолди. Лаблари ҳаракатдан тўхтади. Панжалари бир лаҳзада шалвираб қолди.

Кампир қизини зўр-базўр тортқилаб, қўшни хонага олиб чиқди.

— Оллонинг иродасига бўйсунмай иложимиз йўқ, қизим. Бечоранинг пешанасига ёзилгани шу бўлса, нима қилайлик.

Бироқ, онанинг сўзлари ич-ичидан эзилаётган Кариманинг кўнглига заррача тасалли беролмади. У аламини кўз ёшидан олаётган эди.

Йўқ, чидаб туролмади. Беихтиёр ташқарига отилди. Шаррос қуйиб ўтган ёмғирдан сўнг ҳаво мусаффо эди. Ола-чалпак булутли осмоннинг аллақаерида гоҳо-гоҳо юлдуз милт этарди-ю, яна бир зумда юзига қора парда тортарди. Карима ҳовли тўридаги олма дарахтига юзларини босиб йиғлади, хаёлида чарх ураётган даҳшатли ўйлар ўрнини бир зумда ўша унутилмас кун таассуротлари эгаллади.

Инсон табиати қизиқ. Кўпинча бошингга бирон оғир ташвиш тушгандагина босиб ўтган йўлингга назар ташлайсан. Ғамингни унутиб, бир дам ўша бахтиёр кунлар оғушига қайтасан.

...Никоҳ куни улар худди мана шу олма тагига қўйилган стулда ёнма-ён ўтиришганди. Ўшанда Фозилжон ҳам, Карима ҳам бахтиёр эдилар. Ҳа-да, уч йил ҳижрон азобида куйиб ўртанган йигит билан қиз ниҳоят бир-бирларининг висолига етишади-ю, бахтиёр бўлишмайдими?

Карима Фозилжон билан институтда танишган эди. Улар ўртасидаги самимий муносабатлар аста-секин муҳаббатга айланди. Биринчи курсни туғаллаш арафасида йигит ҳарбий хизматга жўнади. Уч йил давомида узлуксиз ёзиб турилган сирли мактублар йигит билан қизни бир-бирларига қаттиқ боғлаб ташлади...

Тўйдан кейин эр ўқишни давом эттиролмади. У оила ташвишини ўйлаб заводга ишга кирди. Хотин эса университетнинг охирги курсида ўқирди ўшанда. Фозилжон ишга берилиб кетди. Карима ўқишни тугаллаб институтда, аспирантурада қолди.

Орадан йиллар ўтган сари Фозилжон характерининг «янги қирралари» намоён бўла бошлади. Эридаги бу ғалати ўзгариш — камгаплик, совуққонликни Карима ҳар лаҳза сезиб турса-да, боисини сўраб-суриштирмасди. Баъзи оилавий келишмовчиликлар сабабини фарзандсизликка йўйди. Гўё бу хонадонда фарзанд туғилиши билан ўрталаридаги гина-кудуратларнинг барчаси кўтарилиб кетадигандек туюлди унга.

Нима қилсин? Ҳозирча эри буни тушунмаяпти. Фарзанд туғилиши хотинининг ниҳоясига етиб қолган илмий ишини камида икки-уч йил орқага суриб юборишини кўра-била туриб ўжарлик қиляпти. Хўш, Карима фан кандидати бўлса ёмонми? Ахир у ҳам келажакни ўйлаб, шу оиланинг бахтини деб туну кун китоб устига мук тушади-ку? Ёки эри хотинининг ўзидан ўзиб кетаётганлигини ёқтирмаётганмикан? Ундай бўлса, нега ўқишни давом эттирмади? Ахир Карима уни заводга кириб ишлашга мажбур қилгани йўқ-ку?! Тўкин-сочин замонда шу билан уларнинг қора қозони қайнамай қолармиди? Каримага домласининг инжиқлиги ҳам етиб ортаяпти-ку.

Домла Боқи Сафонинг одати қизиқ: кафедрадами ёки кўчадами, ишқилиб қаерда бўлмасин Каримага кўзи тушса бас, «Ишдан кейин қолинг, маслаҳатли гап бор», деяверади. Шогирдининг вақти билан ҳисоблашиб ўтирмайди. Шундай пайтларда Карима домланинг дарси тугашини зор-интизор кутиб ўтиришга мажбур. Ниҳоят, Боқи Сафо билан учрашганида эса «маслаҳатли гап»дан маъно чиқмайди. Домла ҳамиша сўзни «Хўш, азизим, ишингиз нима бўляпти?»дан бошлаб, «диссертация ёқлаш — игна билан қудуқ қазиш» деган дабдабали жумла билан тугаллайди.

Бир марта Карима зарурият туфайли Боқи Сафонинг «маслаҳатли гапи»дан воз кечиб, кетиб қолганда, домланинг қовоғидан бир неча кун қор ёғиб юрганди ўшанда. Кейин «Шу кунгача биронта аспирантим сўзимни икки қилмаганди. Агар сиз фойдадан холи бўлмаган гапимни тинглашни хоҳламасангиз, марҳамат, катта кўча» деб қочирим қилди. Карима қайта-қайта кечирим сўраб, аранг муросага келтирди.

Боқи Сафонинг бошқа инжиқликларига ҳам Карима чидаб келяпти. Хусусан, у театр ёки киноға ҳам якка ўзи бормайди. Кўпинча Каримани мажбуран бошлаб боради. Маданият ва санъат билан яқиндан танишиш илмий иш учун муҳим аҳамиятга эга эканлиги ўртага солингач, Карима унинг таклифини рад этолмайди. Кейин, билса, домланинг дили бошқа-ю, тили бошқа экан. Бир куни кечки пайт улар кафедрада ёлғиз қолганларида Карима бунга шубҳа қилмай қўйди. Боқи Сафо бир гапириб ўн куларди шу куни. Карима эса унинг ҳазил-ҳузул гапларига зўрма-зўраки жилмаярди-ю, ҳурмат юзасидан домланинг сўзларига қулоқ тутиб ўтирарди. Боқи Сафонинг ўзи сингари думалоқ, семиз бармоқлари билагидан тутганида, Карима сесканиб кетди. У қўлини бўшатиш учун уринган сари Боқи Сафо нозик бармоқларни маҳкамроқ қисади. Шу пайт фаррош хотин хонани тартибга солиш учун супурги кўтариб кириб келди-ю, Кариманинг жонига оро кирди. Лекин у шу куни бир нарсани — Боқи Сафодан иложи борича узоқроқ юриши кераклигини тушунди. Лекин қандай қилиб? Унда илмий иши нима бўлади? Борди-ю, домланинг бу ножўя қилмишини ректоратга айтиб шармандасини чиқарса-чи? Йўқ. Ипниг чувалаётганини кўриб Боқи Сафо қўл қовуштириб турмайди. У ҳеч бўлмаганда «ғунажин кўзини сузмаса, буқа арқон узмайди» қабилида сўз қилиши турган гап. Қайтанга Кариманинг шармандаси чиқади. Бу гап эрининг қулоғига етса борми, ҳаммаси тамом! Алвидо институт, алвидо илмий иш! Шусиз ҳам кейинги вақтларда Фозилжон тўнини тескари кийиб юрибди. Бунинг боиси ҳам Каримани шу домла ўлгур билан бир неча бор ёлғиз учратиб қолганида. Бир марта у кеч қолганда ишхонасига излаб бориб, Боқи Сафо билан «маслаҳатли гап» устида қўлга туширди. Иккинчи марта уларни кутилмаганда театрда учратиб қолди. Шундан бери Фозилжон ғалати бўлиб қолди. Лекин у андишага борибми ёки хотинининг илмий ишини ўйлабми, ҳар қалай дардини ичига ютяпти.

Ниҳоят бир куни Фозилжон ёрилди. Ичиб келиб, кўнглида чўкиб ётган гапларни хотинига тўкиб солди.

— Мен сенга кимман ўзи? — кутилмаган саволдан Карима бироз довдираб қолди. Бир кўнгли эрига шарт-шурт гапириб, ўзининг ундан устунлигини эслатиб қўймоқчи бўлди-ю, лекин бирдан бутун вужудида пайдо бўлган асабий қалтироқдан тилини тишлаб қолди. Ажабо, бу оддий саволнинг қандай сири борки, Кариманинг тил-оғзини шунчалик боғлаб қўйса?

— Андишанинг оти қўрқоқ эмас-ку ахир, — деди Фозилжон узоқ сукунатдан сўнг хирилдоқ овозда. Каримадан яна яна садо чиқмади.

— Фарзанд туғишни хоҳламасанг, бунинг устига кўча-кўйдагиларнинг илмоқли гаплари... Жонимга тегди-ку ҳаммаси. Хотинининг эрга қилаётган бундай инъомларига қайси эркак зоти чидайди ахир?

Эрининг бу сўзи Кариманинг юрагидан ўтиб кетди. Орага узоқ сукунат чўкди. Эр ҳозиргина устидан оғир юкни ағдариб юборгандек ҳансирар, хотин эса ўксиб-ўксиб йиғларди.

— Нима қил дейсиз? — деди ниҳоят Карима. — Шу илмий иш қирилгурдан бутунлай воз кечсам қутуламанми?

Карима йиғи аралаш ўзини диванга отди.

Фозилжон индамай кўчага чиқиб кетди.

Орадан ярим соатлар ўтгач, Карима оҳиста ўрнидан туриб, тошойна қаршисига келди. Кўзлари йиғидан қизарган, боқишлари ҳорғин, сочлари тўзғиган эди. Бир нафас хаёлга чўмди. Қилмишига яраша бўлди-ку ҳаммаси?! Нима қилсин ахир?! Домланинг ҳирсий қарашларига қарши очиқдан-очиқ туғён кўтаролмаса, ғашга тегадиган сўзларини қайириб ташлаёлмаса? Кейин билса, бунинг сабаби ҳали ўзида олимлик даъво қилиш учун етарли билим ва тажриба йўқлигида экан. Рост-да. Агар домланинг доимий ёрдами бўлмаса, Карима бу оғир ишнинг уддасидан чиқа олармиди? Шуни била туриб фан кандидати бўлишни орзу қилди. Агар домла бўлмаганида, унинг такрор-такрор «омадингизни қарангки, толиби илмлар ичида сиз менга ёқиб қолдингиз, шундай экан, биздек бир акангизнинг даврида илмий даражали бўлиб олмайсизми? Биз бор, юкингиз ерда қолмайди», деган тасаллилари бўлмаганда бу ишга юрак ютармиди? Шунинг учун ҳам Карима ҳар қадамда хоҳласа-хоҳламаса домланинг ноғорасига ўйнашга мажбур.

Ҳа, айб ўзида. Агар аҳмоқ бўлмаса шу илмий иш деб биринчи ҳомиласини олдирармиди? Ишқилиб фарзанд кўриш бахтидан умрбод жудо бўлиб қолмаган бўлсинда. Илмий ишни бир ёқли қилиб олгандан кейин эрига ўғилми, қизми туғиб берса, бу кўнгилсизликлар унутилиб кетар-ку ахир...

Эшик тарақлаб кетди. Карима сергак тортди. Остонада Фозилжон кўринди. Унинг ранги докадек оқариб кетганди. Карима ғурур билан чимирилиб ўрнидан турди-да, нариги хонага ўтди. Фозилжон диванга чўзилди.

Карима кечаси эрининг қаттиқ оғриқ азобида ингграб тўлғанишидан уйғониб кетди. Тез ўрнидан туриб Фозилжоннинг олдига чиқди.

— Нима бўлди ўзи? — сўради у секингина.

Тепасида хотини турганини сезиб Фозилжон кўзини очди. Сўзсиз унинг қўлини тутди-да, лабига босди.

— Кечир, мени кечир Карима, — деди ғалати бир овозда. — Шу лаҳзада Кариманинг кўнгли бўшашиб кетди. Шундай беозор эрини ранжитгани учун ўзини лаънатлади.

Фозилжоннинг иситмаси тобора кўтарилиб борарди. Кариманинг билиб-билмас қилган дори-дармонлари кор қилмади. «Тез ёрдам» чақирди. Ўша куни Фозилжонни зудлик билан касалхонага олиб кетишди. Шу-шу у уч ой касалхонада қолиб кетди. Докторлар узоқ вақт аниқ диагноз қўёлмадилар. Кейин билишса, у рак билан оғриган экан.

Кариманинг қалбини бирдан даҳшат чулғаб олди. Наҳотки?.. Қаердан пайдо бўлди бу касаллик? Нега Карима билмай қолди? Нега Фозилжоннинг ўзи бунчалик бепарво бўлмаса? Балки бу касалликнинг бошланиш тарихи ҳам Карима билан домла можаросига бориб тақалар? Фозилжон дардини ичига юта-юта шу бедаво касалга йўлиққандир. Ҳали у нима умр кўрибди? Эндигина 28 га кирганда-я!

Карима ўйлаб ўйига етолмас, Фозилжон эса негадир бепарво эди. У энди кечқурунлари овқат кўтариб палатага кириб келган Каримани тундлик билан эмас, балки қувонч ва ҳаяжон билан кутиб оларди. Ораларида суҳбат бошланса Фозилжоннинг сўзи ҳеч тамом бўлмасди. Кўпинча улар касалхона хиёбонининг чап томонига қўйилган мўъжазгина ўриндиқларда қўноқ бўлишарди. Бу ер одамлардан анча холи эди.

Бироқ Фозилжон кун сайин сўлиб борар, бу унинг афт-ангоридан, юриш-туришидан шундоққина сезилиб турарди.

Бир гал Каримани бош врач ҳузурига чақиртирди. У минг турли хаёллар билан кабинетга кирганида сочлари оппоқ врач хаёлчан ҳовлига термулиб турарди.

— Синглим, — деди у негадир қийналиб кафтларини бир-бирига узоқ ишқаркан, — сиздан яшириб ўтиришнинг ҳожати йўқ. Биласизки, эрингизнинг ҳаётини сақлаб қолиш учун қўлимиздан келганча ҳаракат қилдик. Афсус, ҳаётда ҳали шундай касалликлар ҳам борки, тиббиёт уларни даволашга ҳали ожиз.

Негадир шу тобда бу киши Кариманинг кўзига аянч ва тубан кўриниб кетди. Вой, тавба, ҳали ўлмаган эрига кафан бичяпти-я бу одам. Қандай тили борди шундай дейишга? Йўқ, эри ўлмайди. Унинг ҳаёти учун Карима ўзини гаровга қўйишга ҳам тайёр!

Фозилжон «соғайиб» уйига қайтганидан қувончи ичига сиғмасди.

—Давосиз дардники енгдим, энди мен ўлмайман, Карима, — дерди у икки гапнинг бирида. — Сен ҳам диссертациянгни омон-эсон тугатиб олсанг, мириқиб саёҳат қилардик.

Карима бу сўзга зўрма-зўраки жилмаярди-ю, лекин дили йиғларди. Фозилжоннинг аҳволи яна оғирлашди. Карима қишлоқдан онасини чақириб келди. Ўша куни ҳамма дардини онасига айтиб, тонг отгунча йиғлади. Она тасалли берди «Чиқмаган жондан умид», деди.

Ўчакишгандек шу кунларда Кариманинг иши илмий советдан ўтиб, диссертация ёқлашга тавсия этилганди. Ҳатто у неча-неча тунларни бедор ўтказиб орзу қилган диссертациянинг ёқлаш куни ҳам аниқ белгиланганди. Домласи шу кунларда елиб-югурар, шогирдини ҳар қандай оилавий ташвишини унутиб, жиддий ишлашга ундарди.

— Сиз учун энг муҳими диссертация, диссертация, диссертация, — деб уқтирарди у, — қолгани сатқаи-сар.

Карима икки ўт ўртасида қовуриларди. Эрининг сўнгги кунлари кечаётган шу дамларда ҳам у илмий иш дардида куйиб-ёнарди. Ёзув столига мук тушганича тунларни бедор ўтказарди. Вой товба, бундай ўйлаб қараса, эри билан тузукроқ хайрлашмабди-я...

...Ичкаридан онасининг чиқиб келиши Кариманинг хаёлларини тўзитиб юборди.

— Ҳар қанча дод-фарёд қилганингдан энди фойда йўқ, қизим. Одамларга хабар қилайлик...

Эртасига тумонат одам йиғилди. Халойиқ тобутни кўтараётганда Карима чидаб туролмади. Ўзини тобутга ташлади. Уни кимдир куч билан тортиб зўрбазўр ўрнидан турғазди. Карима ёшли кўзлари билан унга мунгли қаради-ю, қотиб қолди. Бу — Боқи Сафо эди. Тавба, ундан нима истайди бу одам ўзи? Наҳот эри билан сўнгги марта видолашишга ҳам йўл бермаса бу муттаҳам!?

Карима Боқи Сафонинг юзига нафрат билан қараб тупуриб юбормоқчи бўлди-ю, бироқ теварак-атрофдан уни кузатиб турган кўзларни ҳис этиб, тилини тишлади.

Маҳмуд КОМИЛЖОНОВ.

Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитетининг

«АГРОПРОМРЕМОНТ» ИЛМИЙ-ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИ

экономика бўйича **БОШ ДИРЕКТОР ЎРИНБОСАРИ**, қўшма перспектив иқтисодий ва социал планлаштириш **БЎЛИМИ БОШЛИҒИ** ҳамда **МОЛИЯВИЙ БЎЛИМ БОШЛИҒИ**

ВАКАНТ ВАЗИФАЛАРИГА

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Конкурсда қатнашишга олий маълумотли 50 ёшгача бўлган кишилар, экономика бўйича бош директор ўринбосари вазифаси учун конкурсга эса иқтисод фанлари кандидати илмий даражаси, саноат корхоналарида, илмий-тадқиқот, лойиҳа-технология ташкилотларида ишлаш тажрибаси ва раҳбарлик лавозимларида камида 5 йиллик иш стажига эга бўлган кишилар қўйилади.

Конкурсда қатнашиш учун қуйидаги ҳужжатларни тавсия этиш зарур: кадрларни ҳисобга олиш шахсий варақаси, таржимаи ҳол, охирги иш жойидан ижтимоий-ишлаб чиқариш характеристикаси, дипломдан бир нусха, бош директор номига ариза.

Конкурс муддати — 9 февралгача.

Ҳужжатларни қуйидаги адресга жўнатиш лозим: 700081, Тошкент шаҳри, Фарҳод кўчаси, 52-уй, кадрлар бўлими. Телефон: 77-77-61.

Ўзбекистон ССР Халқ таълими давлат комитети

49-ЎРТА ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

1989-1990 ўқув йилига

Ўқувчилар қабул қилади

Билим юрти 8 ва 10-синф ҳажмида маълумотли ёшларни қуйидаги мутахассисликлар бўйича тайёрлайди: карамелчи-конфетчилар, қандолатчи, химик-лаборант, сотувчи, ошпаз, холодильник асбоб-ускуналарини ремонт қилиш бўйича слесарлар.

Ўқиш муддати 8 синф маълумотидаги йигит-қизлар учун 3 йил. Улар ўқиш даврида тўлиқсиз давлат таъминотида бўладилар.

Ўрта маълумотлилар учун ўқиш муддати 1 йил. Уларга ҳар ойда 30 сўм стипендия тўланади.

Билим юртига Тошкент шаҳрида ва Тошкент областининг Калинин ва Тошкент районларида пропискада бўлган йигит-қизлар қабул қилинади.

ЎҚИШ ДАВРИ МЕҲНАТ СТАЖИГА КИРАДИ.

Ўқиш 1 сентябрдан бошланади.

Машғулотлар рус ва ўзбек тилларида олиб борилади.

Ўқишни битирувчилар БКК, «Ўртоқ» кондитер фабрикасига, «Тошпиво» ишлаб чиқариш бирлашмасига, «Ташплодоовощторг» ихтиёрига ишга юборилади.

Барча ўқувчиларга ишлаб чиқариш практикаси даврида маошининг 50 проценти ҳажмида ҳақ тўланади.

Билим юртида спорт секцияси, ВИА тўгараги ишлайди. Билим юртини муваффақиятли битирганларга олий ўқув юртларига имтиёзли равишда кириш учун йўлланмалар берилади.

Билим юртининг барча группаларига кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширадилар: директор номига ариза, туғилганлиги ҳақида гувоҳнома, маълумоти ҳақидаги ҳужжат (асли), турар жойидан ва ота-онасининг иш жойидан справкалар, таржимаи ҳоли, 286 формадаги медицина справкаси, 3х4 см. катталикдаги 8 дона фотосурат, характеристика.

Адрес: 700080, Тошкент шаҳри, Ленин райони, Истиқбол кўчаси, 3-уй (15, 23, 45, 68, 171, 183-автобусларнинг «Қуйлиқ» бозори» бекати). Телефон: 90-36-69.

Ўзбекистон ССР Халқ таълими министрлигининг

3-ЎРТА ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

қуйидаги ихтисосликлар бўйича

1989—1990 ЎҚУВ ЙИЛИ УЧУН

Ўқувчилар қабул қилади

Саноат ускуналарини ремонт қилиш бўйича слесарь, механика-йиғув ишлари слесари, қўлда иш бажарувчи электр пайвандчи, фрезерчи, электр монтёр (электрмонтажчи), кенг профилдаги станокчи, техника назорати бўлимининг контролёри, рақамли программа билан бошқариладиган станокларнинг оператори, нусха кўчирувчи чизмакаш.

Ўқиш муддати — 1-3 йил.

ЎҚИШГА 8-10 СИНФ МАЪЛУМОТИДАГИ ЙИГИТ-ҚИЗЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ. 3 йиллик таълим группаларини тамомлаган ўқувчиларга ўрта ҳунар-техника билим юртини тамомлаганлик ҳақидаги диплом берилади.

8 синф маълумотидаги ўқувчилар ўқиш даврида бепул кўчалик ва ишчи кийимлари ҳамда уч маҳал овқат билан таъминланадилар. 10 синф маълумотидаги ўқувчилар эса стипендия оладилар.

Ишлаб чиқариш практикасини ўташ даврида ўқувчиларга иш ҳақининг 50 проценти тўланади.

Билим юртига Тошкент шаҳрида ва унга яқин районларда яшаб турувчи йигит ва қизлар қабул қилинадилар.

Ўқиш даври меҳнат стажига қўшиб ҳисобланади.

Билим юртини аъло баҳоларга тамомлаган ўқувчиларга олий ўқув юртларига кириш учун йўлланма берилади ва улар билим юртини тамомлагач мажбурий ишлаб бериш стажисиз ўқишга кириш ҳуқуқидан фойдаланадилар.

Билим юртида техника ижодиёти, бадиий ҳаваскорлик, фото тўгараклар, спорт секциялари ишлаб турибди. Ўқувчилар ёзги дам олиш вақтида Чорвоқ посёлкаси районидаги базада ҳордиқ чиқаришлари мумкин.

Ўқишга кириш учун қуйидаги ҳужжатлар талаб қилинади: ариза, маълумоти ҳақидаги ҳужжат, паспорт ёки туғилганлик ҳақидаги гувоҳнома, саломатлик ҳақидаги справка, яшаш жойидан справка, 6 дона фотосурат (3х4 см.).

МАШҒУЛОТЛАР—1 СЕНТЯБРДАН БОШЛАНАДИ.

Бизнинг адрес: Тошкент шаҳри, 50-алоқа бўлими, Гёте кўчаси, 54-уй (21, 49-автобусларнинг «3-СПТУ» бекати). Телефонлар: 65-06-55, 65-06-54.

ГРАЖДАНЛАР, КОРХОНАЛАР, ТАШКИЛОТЛАР ВА КООПЕРАТИВЛАРНИНГ РАҲБАРЛАРИ

ДИҚҚАТИГА!

«УНИВЕРЛЮКС» ФИРМАСИНИНГ МЕДИЦИНА ХИЗМАТИ

мижозларга уйда хизмат кўрсатишнинг

ЯНГИ ТУРИНИ ТАКЛИФ ЭТАДИ

— Юқори малакали мутахассислар — медицина фанлари кандидатлари, олий категориядаги врачлар — ЭКГ га суратга олиш ва уни шарҳлаш билан бирга кардиолог, дерматолог, педиатр, терапевт, уролог (кичик урология), пульмонологлар консультациялар беришади.

— Консилиум ўтказиш ҳам мумкин.

Буюртмалар — соат 9 дан 15.00 гача 34-48-38, 75-19-00 телефонлари орқали қабул қилинади.

Реклама ва эълонлар

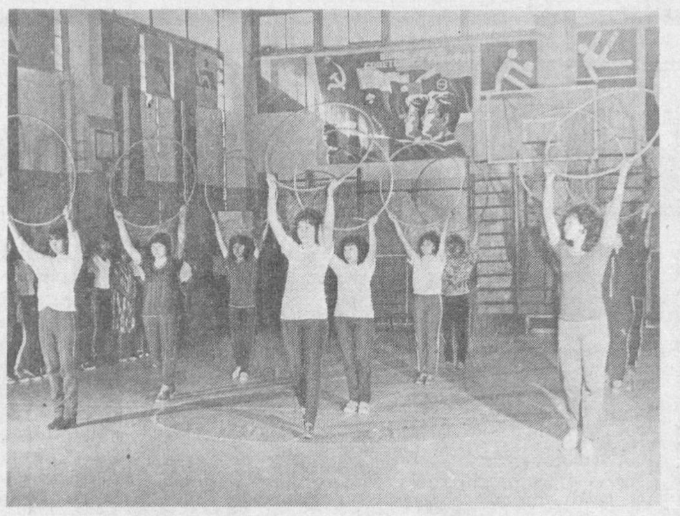

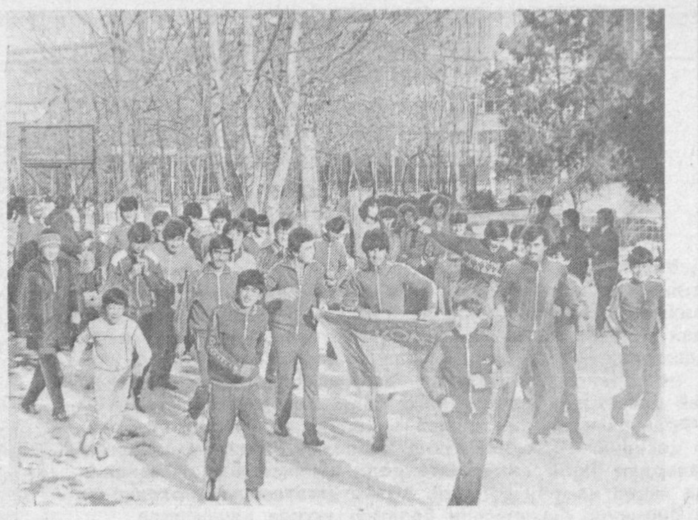

Техникумда шодиёна

Тошкент технология техникумида баскетбол, волейбол, футбол, шашка, шахмат, енгил атлетика, пневматик камондан отиш бўйича спорт ҳафталиги ўтказилди. 10 кун давом этган мусобақаларда командалар ўртасида қизғин баҳс борди.

Баскетбол, волейбол, стол тенниси ва енгил атлетика турлари бўйича ун маҳсулотлари ишлаб чиқариш бўлими вакиллари биринчи ўринни олдилар. Пневматик камондан отишда эса электр механика бўлими командаси ғалаба қозонди. Шунингдек, бу бўлимнинг волейболчи қизлари ҳам фахрли ўринни эгаллашди.

Шахмат-шашка баҳсида дон маҳсулотларини сақлаш ва қайта ишлаш бўлимининг спортчилари устун келишди. Футбол ўйинида ўқитувчилардан тузилган коллектив ғолиблик нашъасини сурди.

Майдонга футболчи қизларнинг тушиши техникумда ўзига хос янгиликдир. Айниқса З. Худойбердиева, З. Сейсановаларнинг маҳорати мухлислар томонидан қизғин олқишланди.

Ғолибларга мукофотлар топшириш маросими техникумда ҳақиқий спорт байрамига айланди.

О. МАХМАЮСУПОВ.

СУРАТЛАРДА: Спорт ҳафталиги пайтидаги мусобақалардан лавҳалар акс этган.

Г. Баранов фотолари.

В. И. Ленин номли пионер ва ўқувчилар саройида бир қанча тўгараклар ишлаб турибди.

СУРАТДА: спорт-конструкторлик радио тўгарагида.

Р. Шарипов фотоси.

Меҳнатсиз даромад— келтирар маломат

Олибсотарлар

Шаҳримизда нима кўп, бозор кўп. Бир бозордаги нарх иккинчи бозордаги нархдан кўпинча фарқ қилади. Меҳнатсиз даромад йўлига кирганлар бундан устомонлик билан фойдаланиб, мўмай пул ишлаш йўлига ўтиб олишган. Ана шундайларнинг бири — 1935 йилда туғилган, Тошкент областининг «Политотдел» колхозида қоровул бўлиб ишлайдиган Г. Егоров бўлади. У Олой бозоридан 720 килограмм буғдойнинг ҳар бир килограммини 20 тийиндан сотиб олиб, Қуйлиқ бозорида 30 тийиндан сотаётганда қўлга тушди. У бу олибсотарликдан 72 сўм фойда олмоқчи бўлган.

Тошкент областининг Чирчиқ шаҳридаги Височовольтная кўчаси, 5-уйда яшовчи В. Сибиряков юлдузни бенарвон урадиганлардан чиқиб қолди. 1960 йилда туғилган бу шовввоз ҳеч қаерда ишламайди. У ҳозир магазинларда фломастер йўқлигини билиб таниш-билишларини ишга солди ва 93 дона фломастер топди. Давлат нархи 70 тийин турадиган фломастерни 175 сўмга сотиб фойда қилмоқчи бўлганда қўлга тушди.

Аёлларнинг лаб бўёғи ҳам ноёб моллар қаторидан ўрин олган десак баъзи эркаклар балки ишонишмас. Буни қарангки, эркак киши ана шу аёллар учун керакли бўёқни оширилган нархда сотаётганда қўлга тушди.

1956 йилда туғилган, 1-Қорақамиш массивининг 2-микрорайонидаги 17-уй, 42-квартирада истиқомат қилувчи, 33 ёшли Р. Каримхўжаев «Березка» кооперативида ишлаб юришига қарамасдан меҳнатсиз даромад олиш билан шуғулланган. 58 дона аёллар лаб бўёғини 10 сўмдан пуллаб, 232 сўм фойда кўрмоқчи бўлганда ушланди.

Эркакларнинг оқ пайпоғи ҳам ноёб моллар қаторидан ўрин олганлигига шак-шубҳа йўқ. Агар шундай бўлмаганда А. Ким деган «меҳмон» Чита шаҳридан 91 дона оқ пайпоқни кўтариб, йўл юрса ҳам мўл юриб келмасди. У ҳар бири 2 сўм 50 тийин турадиган оқ пайпоқни 4 сўмдан пуллаётганда қўлга тушди. А. Ким бу қинғир иш билан 136 сўм 50 тийин фойда топмоқчи бўлган.

Ҳозир шаҳарда нима йўқ — деб болаларга топишмоқ айтадиган бўлсангиз, улар баравар**и**га «Колготка йўқ» деб жавоб беришлари турган гап. Ҳа, магазинларда ҳақиқатдан ҳам колготка йўқ: Лекин бозорларда-чи? Бор! Олибсотарлардан истаган размерингизни, хоҳлаган рангини оширилган нархда сотиб олишингиз мумкин.

Чимкент областининг Ленин районидаги Ленин кўчаси, 137-уйда истиқомат қилувчи Қ. Абдураимова Тошкентга бир «айланиб» келишга тушиб, ўзи билан 100 та колготка ва аёлларнинг ҳар хил ялтироқ рўмолларидан олиб келган. Давлат нархи 5 сўм турадиган колготкани 6 сўмдан сотаётганда ушланди. Бу «опахон» меҳнатсиз даромад йўли билан 188 сўм фойда кўрмоқчи бўлган.

Қоронғи тушиши билан озиқ-овқат магазинлари ҳам ёпилади. Спиртли ичимликларга ружу қўйганлар эса қандай йўл билан бўлмасин «яримта» топиш мақсадида «тунги магазин»ларни қидириб қолишади. Ҳеч кимга сир эмас: ҳозир баъзи такси ҳайдовчилардан, қоровуллардан, ҳатто хонадонлардан ҳам исталган вақтда, оширилган нархда, хоҳлаганча «арақ» ёки «коньяк» сотиб олиш мумкин. Меҳнатсиз даромад ёмон оқибатларга олиб келишини, «кўза кунда эмас, кунида синишини» уларга яна бир бор эслатиб ўтишга тўғри келди.

1958 йилда туғилган А. Аббосов Юнусободдаги машиналар тунайдиган жойда ишлайди. У бир шиша «Русская водка» арағини 16 сўмдан сотаётганда қўлга тушди. Унинг ён-вери тинтув қилинганда яна 10 шиша арақ топилди. А. Аббосов уларни пуллаб, 68 сўм фойда қилмоқчи бўлган.

Юқорида номлари келтирилган меҳнатсиз даромадга ружу қўйган шахслар устидан жиноий иш қўзғатилди.

Шу ўринда ҳақли бир савол туғилади. Хўш, бу олибсотарлардаги моллар ва маҳсулотлар қандай қилиб савдогарлар қўлига ўтиб қолмоқда? Уларнинг бундай олди-соттисига қайси магазиндагилар «шароит» яратиб беришмоқда? Қачонгача ноёб мол ва маҳсулотларни бозорлардан қидириш керак?

Р. ФАЙЗУЛЛАЕВ.

Жамият ва қонун

АФСОНАВИЙ БАХТ

Фирибгарнинг тилидан бол томиб турса, айрим кишилар кўрсатган саховат ақлни лол қолдиради. Икки номаълум аёл илмий-тадқиқот институтларидан бирининг катта иқтисодчиси Т. К—нани ёрқин келажагидан фол очиш билан авраб алдаб кетишди. Ширин орзулар қанотида кўкка парвоз этган жабрланувчи серташвиш заминга қайтгунча фолбинлар унинг «Слава» соати ва сариқ металлдан ишланган қўш узугини олишиб, хайр-маъзурни насия қилишди.

Тақдир «башоратчилари» ташлаётган тўрга осонликча тушаётган лақмаларнинг оз эмаслиги кишини ажаблантиради. Уларга шоир тили билан айтганда, «ғойибдан келажак бахт бу бир афсона» дегинг келади.

ТАВБАСЬГА ТАЯНМАГАН

Бегоналар буюмини очиқдан-очиқ ўғирлагани учун Б. Изатулаев уч йилга озодликдан маҳрум этилганди. Жазо муддатини ўтаб келган талончи фойдали иш билан машғул бўлишни истамади. Бекорчиликдан яқинда яна бир бор қонун олдида жавоб беришга тўғри келадиган ишга қўл урди. У «Ташкультторг»га қарашли 11-магазин сотувчисига пичоқ ўқталиб безорилик қилди.

Фрунзе район озиқ-овқат савдоси идорасининг 26-магазини сотувчиси А. Кулиев тижорат аҳли ҳам айрим бебошликларга қодир эканлигини кўрсатди. 18 январь куни кеч соат саккизларда уч оғайниси билан маст ҳолатда Ленин район электр тармоқлари корхонасининг Манжара кўчасидаги диспетчерлик пунктига киришди. Кучига эрк берган безорилар корхона бошлиғи ўринбосари ва диспетчерини калтаклашди, телефон аппаратлари, мебель ва ойнани чилпарчин қилишди.

ТАН ЖАРОҲАТИ ЕТКАЗИЛДИ

Дадабоев кўчасидаги 1-уй яқинида кимдир И. Шегайнинг қорнига пичоқ урган. Жигари жароҳатланган жабрланувчи шифохонага ётқизилди. Маълум бўлишича, номаълум кимса «ВАЗ—21063» маркали автомашинани олиб қочмоқчи бўлган. Гражданлик жасорати кўрсатган И. Шегай уни тутиб олишга уринган.

3-шаҳар касалхонасида даволанаётган М. Лапушенкога айбдорни излашнинг ҳожати йўқ. Куппа-кундуз куни абразив заводи дурадгори А. Лапушенко кайфи ошиб қолгач, акаси М. Лапушенконинг қорнига отвертка билан урган.

«ҲОЖАТБАРОРЛАР»

«Оникс» кооперативи қоровули Э. Рустамов кеч қолган шиша шайдоларининг хуморини қондиришдек қўшимча масъулиятли вазифани зиммасига олган. Лекин ўзи учун фойдали ҳожатбарорликнинг охири хайрли тугамади. 18 январь куни кечқурун бир шиша арақни 17 сўмга пуллаётганда, Чилонзор район ички ишлар бўлими БХСС ходимлари томонидан ушланди. Текширишда ёнидан тунги харидор йўлига мунтазир 6 та арақ чиқди.

Чилонзор даҳаси 8-квартал 20-уйда яшовчи В. Крилова эса асосан винодан даромад орттиришга ихтисослашган. «Ўзбекистон» виносини чайқов нархда мижоз қўлига тутқазаётганда текинхўрликнинг тагига сув кетди. БХСС ходимлари у сотишга улгурмаган 13 шиша вино, 4 шиша арақни ҳам топиб олишди.

Ҳамза район озиқ-овқат савдоси идорасига қарашли 15-магазинининг шиша идишлар қабул қилувчиси М. Назарматов иккита арақҷа «инсоф» билан атиги 26 сўм сўради. Омборхона орқали бораётган ноқонуний «муомала» М. Назарматов қўлга тушгани учун чиппакка чиқди.

Қорақамиш даҳасидаги «Фарғона» кафеси залининг мудири Н. Бикова хўрандаларга хизмат кўрсатиш маданиятини ошириш учун алкоголли ичимликлар савдосини йўлга қўйибди. Серилтифот мудира ҳар шиша арақни 15 сўмдан пуллаётгани аниқланди. Уйида эса 10 шиша арақни ғамлаб қўйган экан.

РУЛДАГИ ҚОИДАБУЗАРЛАР

Кеч соат олтиларга яқин «Люкс» кооперативи ҳайдовчиси М. Бобожонов «ВАЗ—2106» маркали м 64—56 ТН номерли автомашинани бошқариб бораётиб Тансиқбоев ва Пограничная кўчалари чорраҳасида такси автомашинаси билан тўқнашув содир қилди. Ҳодиса оқибатида таксидаги йўловчи аёл касалхонага тушди. Текширишда М. Бобожонов рулни маст ҳолатда бошқаргани маълум бўлди.

37-ҳунар-техника билим юрти ўқувчиси В. Кряжев ҳайдовчилик гувоҳномаси бўлмасада отасига қарашли «ВАЗ—21011» маркали б 75—37 ТН номерли машинани ҳайдаб чиқди. Тунги соат бирларда рулни бошқара олмай қолиб, «Жигули»ни тўппа-тўғри дарахтга урди. Ўзи оғир жароҳат билан даволанишга ётқизилди, маст ҳолатдаги ҳамроҳи Д. Румянцевга эса тиббий ёрдам кўрсатилди.

БЕДАРАК ЙЎҚОЛГАНЛАР ҚИДИРИЛМОҚДА

1922 йилда туғилган Рустам Бобожонов 1988 йил 4 август куни уйидан чиқиб кетган ва қайтиб келмаган. У Чилонзор даҳаси 19-квартал, 34-уй, 13-квартирада яшарди.

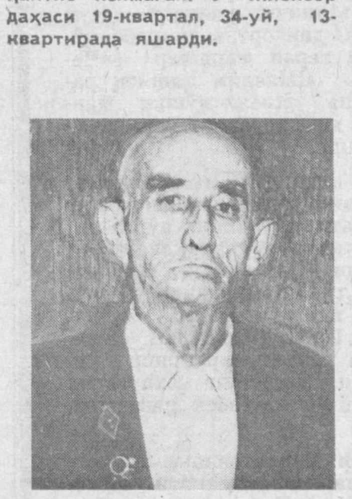

Белгилари: бўйи 170 см, озғин, юзи оқимтир, бошида сочи йўқ, қулоқлари ва бурни катта.

Алоҳида белгилари—чап оёғининг тиззасигача қисми кесилган, чап думбаси ва биқинида уруш осколкасидан қолган чандиқ бор, татуировкаси бор.

Ўзингиз гувоҳ бўлган жиноятлар, уларни содир этган шахслар, шунингдек, ўғирланган буюмларни сотаётган ёки сотиб олаётган кишилар, домдараксиз йўқолганлар ҳақида 02, 33-71-47, 56-99-10 номерли телефонлар орқали хабар қилишингизни сўраймиз.

Ғ. БОЛТАБОЕВ,

Тошкент шаҳар ички ишлар бошқармаси матбуот маркази ходими, милиция капитани.

Редактор ўринбосари С. Б. ЁҚУБОВ.

Реклама ва эълонлар

Ўзбекистон ССР Маданият министрлиги
М. Қориёқубов номли ўзбек давлат филармонияси

Тошкент Давлат циркида

6 ФЕВРАЛЬ СОАТ 19.30 ДА

ЎЗБЕКИСТОН ССР ДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН АРТИСТ
ЗИЁДА МАДРАҲИМОВА
ХОНАНДА
БАХТИЁР ТУЛАГАНОВ
ҲАЖВИЯ ИЖРОЧИСИ
РУСТАМ МИРЗАЛИЕВ
ИШТИРОКИДА

концерт

Олдиндан билет сотиш кассаси очиқ.
Касса соат 10.00 дан 20.00 гача ишлайди.
Справкалар учун телефонлар: 44-35-91, 4-28-04, 44-35-84.

«ЎЗБЕККОНЦЕРТ»
В. И. ЛЕНИН НОМИДАГИ СССР ХАЛҚЛАРИ ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА

17, 18, 19 ФЕВРАЛЬ СОАТ 19.30 ДА

«СЕВГИ ТАРОНАЛАРИ»

ҚАТНАШАДИЛАР:

лирик хонандалар: **АБДУРАУФ ОЛИМОВ** (Ленинобод), **МАҲМУДЖОН АЗИМОВ, ҚОДИР МИРАШУРОВ, БАХТИЁР ХОЛХЎЖАЕВ;**

РАҚҚОСАЛАР: Ўзбекистон ССР халқ артисти, Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофотининг лауреати

ҚИЗЛАРХОН ДЎСТМУҲАМЕДОВА

Ўзбекистон ССР да хизмат кўрсатган артистлари: Зиёда **МАДРАҲИМОВА**, Ўғилой **МУҲАМЕДОВА**, Гулчеҳра **ФОЗИЛЖОНОВА;**

Ўзбекистон ССР да хизмат кўрсатган артист, Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофотининг лауреати **ОДИЛ КАМОЛХЎЖАЕВ.**

ПРОГРАММАНИ ОЛИБ БОРАДИЛАР: IV [illegible] ва қизиқчилар конкурсининг лауреати: **ОБИД АСОМОВ** ва **БОТИР МУҲАМЕДХЎЖАЕВ.**

Постановкачи режиссёр — Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист, Ҳамза номидаги Ўзбекистон ССР Давлат мукофотининг лауреати, **АБДУРАШИД РАҲИМОВ.**

Билетлар соат 14.00 дан сотилади.

Ўзбекистон ССР Маданият министрлиги
М. Қориёқубов номидаги ўзбек давлат филармонияси

В. И. ЛЕНИН НОМЛИ СССР ХАЛҚЛАРИ ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА

15 ВА 16 ФЕВРАЛЬ СОАТ 19.30 ДА

«ЁШ ИЖРОЧИЛАР САНЪАТИ»
туркумидан
ЎКТАМ АҲМЕДОВ ИШТИРОКИДА

концерт

Билетлар СССР Халқлари дўстлиги саройи кассаларида соат 14.00 дан бошлаб сотилмоқда.

Театр

НАВОИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 7/II да **Аида.**

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 7/II да **Истамбул фожиаси.**

МУҚИМИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 6/II да **Нурхон.**

Кино

6 ФЕВРАЛДА

БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР:

Санъат саройи — «КИНГ-КОНГ ТИРИК» (катта зал, 18.30, 20.40; кичик зал, 17, 19.30).

Чайка — «КИНГ-КОНГ ТИРИК» (18.30, 21.00).

Тошкент Советининг 50 йиллиги — «МЕНИНГ ИСМИМ АРЛЕКИНО» (18.30, 21.00).

Ватан — «МЕНИНГ ИСМИМ АРЛЕКИНО» (18.30, 20.45).

Восток — «ТЎРТ ОҒАЙНИ» (18.30, 20.45).

Искра — «МЕНИНГ ИСМИМ АРЛЕКИНО» (18.30, 20.45).

Москва — «КИНГ-КОНГ ТИРИК» (18.30, 20.40).

Лисунов номли — «МЕНИНГ ИСМИМ АРЛЕКИНО» (18.30, 21.00).

ВЛКСМ 30 йиллиги — «ШИРИН ХАЁЛЛАР» (17, 20.00).

Тинчлик — «ФИТНАЧИЛАР УЮШМАСИ» (18.30, 21.00).

7, 8 ФЕВРАЛДА

БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР:

Санъат саройи — «КИНГ-КОНГ ТИРИК» (катта зал, 11, 13.30, 16, 18.30, 20.40; кичик зал, 12, 14.30, 17, 19.30).

Чайка — «КИНГ-КОНГ ТИРИК» (11, 13.30, 16, 18.30, 21.00).

Тошкент Советининг 50 йиллиги — «МЕНИНГ ИСМИМ АРЛЕКИНО» (11, 13.30, 16, 18.30, 21.00).

Ватан — «МЕНИНГ ИСМИМ АРЛЕКИНО» (11, 13.30, 16, 18.30, 20.45).

Восток — «ТЎРТ ОҒАЙНИ» (11, 13.30, 16, 18.30, 20.45).

Искра — «МЕНИНГ ИСМИМ АРЛЕКИНО» (11, 13.30, 16, 18.30, 20.45).

Москва — «КИНГ-КОНГ ТИРИК» (11, 13.30, 16, 18.30, 20.40).

Лисунов номли — «МЕНИНГ ИСМИМ АРЛЕКИНО» (11, 13.30, 16, 18.30, 21.00).

ВЛКСМ 30 йиллиги — «ШИРИН ХАЁЛЛАР» (11, 14, 17, 20.00).

Тинчлик — «ФИТНАЧИЛАР УЮШМАСИ» (11, 13.30, 16, 18.30, 21.00).

В. И. ЛЕНИН НОМИДАГИ ТОШКЕНТ ОЛИЙ УМУМҚЎШИН КОМАНДИРЛАРИ БИЛИМ ЮРТИ
кафедралар бўйича
ҚУЙИДАГИ ВАЗИФАЛАРГА
КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛДИ

доцент: марксизм-ленинизм («Марксча-ленинча фалсафа: диалектик ва тарихий материализм» мутахассислиги бўйича);

катта ўқитувчи: умумтехника фанлари («Чизма геометрия ва чизмачилик» мутахассислиги бўйича);

ўқитувчилар: умумтехника фанлари («Назарий механика», «Чизма геометрия ва чизмачилик» мутахассислиги бўйича)

Конкурс муддати — 25 февралгача.

Ҳужжатлар қуйидаги адресга жўнатилсин: 00023, Тошкент шаҳри, 23-алоқа бўлими.

Тошкент учёт бухгалтерия техникуми томонида **Алиқулова Зулхумор Абдуқаҳҳоровна** номига берилган ДТ-851703 номерли йўқолган ДИПЛОМ

БЕКОР ҚИЛИНДИ

Тошкент совет савдоси техникуми коллективи техникум ўқитувчиси Ш. К. Анненковга онаси

Зайнаб Ҳасанов
БАЗЕТОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

«Средазнипроцветмет» институти коллективи стандартизациялаш лабораторияси инженери Г. Х. Ёқоваға отаси

Ҳаким Тўйчиевич
ТЎЙЧИЕВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Октябрь райпиштторги коллективи 28-универсам директори Б. Ҳимматовга онаси

Риҳси
МУҲИТДИНОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

«Ташстройтранс» транспорт ишлаб чиқариш бирлашмаси коллективи автокорхона директори Б. С. Нормуҳамедовга отаси

Саттор
НОРМУҲАМЕДОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

ТОШКЕНТ оқшоми

Ўзбек ва рус тилларида мустақил равишда нашр этилади.

«Тошкент оқшоми»

(«Вечерний Ташкент») — орган Ташкентского горкома Компартии Узбекистана и городского Совета народных депутатов.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри.

РЕДАКЦИЯ АДРЕСИ: 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

ТЕЛЕФОНЛАР: бўлимлар: партия турмуши ва пропаганда — 32-54-19; совет қурилиши ва халқ контроли — 32-54-34; саноат, транспорт ва алоқа — 33-08-74, 3[illegible]-57-84; шаҳар хўжалиги, савдо ва маиший хизмат — 32-55-39, капитал қурилиши — [illegible]-58-85; фан ва ўқув юртлари — 32-53-10; физкультура ва спорт, ҳарбий-ватанпарварлик тарбияси — 32-55-32; маданият — 32-53-83; ахборот — 33-28-95; хатлар ва оммавий ишлар —33-29-70; иллюстрация — 32-55-37; жамоатчилик редакцияси — 33-99-42, [illegible]-53-66; «Ташкентская неделя» рекламалар иловаси — 32-56-84; эълонлар — 33-81-42.

Р. 09554

Ички саҳифаларга 20.00 да қўл қўйилган. (График бўйича 17.00 да қўл қўйилиши лозим). Б. — 2017. Индекс 64690.